

ZAHORSKÁ

KRONIKA

UDAVATEL, MAJITEL A REDAKTOR:
ART. FRÖHLICH, UČITEL, DOL. UJEZD u LIPRIKAVB.

ROČNÍK X.

ZÁŘÍ 1927.

ČÍSLO I.

Vlastivědný sborník ZÁHORSKÁ KRONIKA vychází čtvrtletně; (září, prosinec 1927, březen, červen 1928). Předplatné ročně 10 Kč do 1. ledna 1928, po 1. lednu 11 Kč. Jednotlivá čísla při hromadném odebírání 2 Kč 50 h, při odebírání jednotlivých čísel přímo po 2 Kč 80 h. Předplatné zasílejte slož. na účet š. k. č. 100.630, Brno.

Rukopisy, knihy pro redakci a časopisy na výměnu, objednávky i reklamace buďtež zasilány na adresu: *Časopis Záhorská Kronika v Dolním Újezdě u Lipníka nad Bečvou.*

Novinové výplatné povoleno red. pošt a telegrafů v Brně výnosem číslo 69.140-VI. ze dne 18. srpna 1925.

OBSAH: Za Josefem Klvaňou (Bedřich Dušek). — Pusté vsi v okrese lipenském (Jan Bažura). — Jak se půdy nabývalo a pozbývalo (Jos. Jakeš). — Trochu geologie, archeologie i historie (Ant. Svěrák). — Pastýřské melodie na Záhorku a u Přerova (B. Malík). — Zač byl v Blazicích r. 1772 podsedek (Otto Sova). — Krystiánka (Jan Kraus). — Z minulé osady Dolního Újezda u Lipníka n. B. (Ant. Fröhlich). — Hrad u Choryně (Dr. Fr. Příkrýl). — Primátor Martin Zikmundek a obec Lipenská (J. Mráček). — Pověsti z Pavlovska (H. Špunar). — O hastrmanovi (I. J. J.). — Pantáta mlynář z Čech (Ant. Sehnal). — Drobné zprávy (Dr. Fr. Příkrýl sedmdesátkem. Ku zřízení krajského musea města Lipníka).

Naším odběratelům: Vlastivědný sborník Záhorská Kronika jest nepostradatelnou učebnou pomůckou, hodí se výborně za povinnou četbu do škol a neměl by tudíž scházeti také v žádné domácnosti. — Upozorňuje se, že až do odvolání jest na prodej IX. ročník Z. K. po 11 Kč. *Prosíme o zaplacení všech nedoplatků.*

Redakci došlo:

Ze starých i nových zápisů soudních a jiné črtg kriminalistické. I. díl. Napsal Dr. Antonín Glos. Nákladem Okresního osvětového sboru pro Opavu město a venkov, Opava 1927. Cena 20 Kč. Kniha je krásně vypravena. Doporučujeme ji Okresním osvětovým sborům, místním osvětovým komisím, veřejným ob. knihovnám, zkrátka lidové výchově. Sbírká prospěje i kruhům úředním. Kniha obsahuje velikou řadu kriminálních příběhů a črtg kriminalistických, dále Poznámky o kriminálně-historických názorech J. A. Komenského a Jednoty Bratrské. Příběhy kriminální sahají do konce XVI. století, tyto staré příběhy čerpány jsou z památek archívních města Lipníka n. Bečvou, jsou to zajímavé pohledy do starého českého soudnictví. Řada dalších příběhů je hlavně z vlastní autor. práce. Spis poslouží i kruhům odborným, zvláště bezpečnostním, ač je lidově psán.

„Požár“. 71 básní Mirumila Neklana. Autor pod tímto pseudonymem skrytý, učitel a básník, nejen svých básní procítil a promyslel, ale i prožil. 206 stran, cena 25 Kč, v prodeji u brněnských knihkupeců i v Učitelství knihkupectví, Brno, Masarykova třída.

Jen to nejdůležitější. Dr. A. S. Batěk. 1. sešit. Nejdůležitější o životě,

ZÁHORSKÁ KRONIKA.

VLASTIVĚDNÝ SBORNÍK ZÁHOŘÍ A POBEČVÍ.

= VYCHÁZÍ ČTVRTLETNĚ V DOLNÍM ÚJEZDĚ U LIPNÍKA NAD BEČVOU. =

ROČNÍK X.

ZÁŘÍ 1927.

ČÍSLO 1.

Bedřich Dušek:

Za Josefem Klvaňou.

(22./I. 1857—13./VIII. 1919).

Probírám se články o národních krojích na mor. Slovači ve Světozoru z r. 1886. uveřejněnými zvěčnělým našim krajanem Jos. Klvaňou ve 12 kapitolách. Nacházím tam i jeho lith. podobenu, zachycující nám věrný obraz tohoto muže překrásné duše, jejíž jemnosti nemohl utajit ani výraz tváře, ani zvuk jeho řeči, ba ani výběr jeho oděvu.

Jest-li na mne zapůsobil kdo nezapomenutelně hned v mládí svém a zase na konci svého života, pak to byl jistě Jos. Klvaňa. S mou generací vymrou ti poslední z krajanů, kteří měli štěstí s Klvaňou se stýkat a jej poznat až na dno duše! Ti, co po nás přijdou, sotva si uvědomí náležitě význam mužů rázu Klvaňova, vždyť materialismus doby, přešlý do krve i morku, nerad se zabývá domněle naivními snahami dřívějších dob, chce mít stravu stále sytou a šťavnatou podle svého hladu.

Tak když mně ty články vybavily představu Klvaňovy osobitosti, napsal jsem pro »Záhorskou Kroniku« o něm několik vzpomínek k potěše nás »starých« a pro závist těch »mladých«. Mnohé a mnohé, jež by mohlo nám býti tak blízké z jeho života, zůstalo i jeho krajanům neznámo; nebude tedy ke škodě to doplnit, a ježto zapomnění je nejpřirozenější vlastností člověka, je potřebno i vzpomínky vděčně obnovit! Vždyť Jos. Klvaňa je nesporně náš veliký krajan!

Klvaňa sám svůj životopis vypsál podrobně feuilletonisticky v Ukázkách svých v Mor. Orlicí v l. 1910-11, 1916 a 1919 a krátce v Záhorské kronice r. 1911. Životopisný náčrt se zřetelím k jeho práci národopisné vydal v Č. M. M. Z. v r. 1921 kustos národop. oddělení Zems. m. m. prof. Dr. Frant. Pospíšil jako pietní posmrtnou vzpomínku.

Projděmež nejdříve běh jeho života, který plynul celkem tokem mírným mezi břehy urovnanými až k posledním létům, kdy i jemu bylo za válečných dob vypítí kalich všelijakých hořkostí až do dna. Klvaňa narodil se 22. ledna 1857 v X. okr. vídeňském z matky rozené Žváčkové z Nové Vsi u Litovle a otce »biskovského dvořáka«, který sloužil tehdy u Deutschmeistrů ve Vídni, poznal tam matku Josefovou. Vídeňský vojenský život (otec byl ve Vídni přidělen i k policejní strážii) nehodil se pro moravskou rodinu, proto po narození syna stěhují se rodiče

do Kartouz u Mohelnice, pronajavše si tam hostinec. Ale již roku 1860 kupuje otec v Lipníku chalupu č. 274 v ulici hrnčířské, aby hospodařil na svém. Tak tráví Josef své dětství a život jinošský v blízkosti svého rodiště.

V Lipníku navštěvoval u piaristů utrakvistickou hlavní školu, potom 1867—69 piaristickou reálku. Sám na ty doby vzpomíná velmi vděčně!

Prázdniny strávené u strýčků a tetiček na Záhoří nebo zase u matčiny přízně na Hané, bývaly mu nejen chvílemi dětských radostí, ale byly i prvním pramenem záliby jeho pro folklor. Tehdy Haná a zvláště ještě naše Záhoří kvetlo kroji a bavilo se krásnými lidovými zvyky, jež vyplňovaly celický rok přílehle k jednotlivým jeho dobám. Klvaňa vzpomíná v Národop. sborníku a v Záhorské kronice těch idylických dob a ve svém líčení maně podává i popisy krojové, zvykové a jazykozpytné. Vzpomíná s mladickým nadšením své tetičky biškovské, která jsouc venkovskou švadlenou, znala uměleckou rukou vyšívat rukávce a starodávné úvodnice, čemuž se tam i Klvaňa sám přiučil. — R. 1868. stal se otec Klvaňů hejným v městském lese a později sklepemistrem měšťanského pivovaru v Lipníku. Záliba k myslivectví zůstala v »starém Klvaňovi« až do smrti. Vidím jej živě na společných loveckých toulkách! Postavy vysoké, ramenatý, přítloustý, dlouhých vlasů vzadu, se zlatým kroužkem v pravém bolci! Na řemenu obstarožnou kabelu a pušku na rameni ne po panskou, ale tak po hejnovsku křížem přes záda. Ale střelec byl na slovo vzatý! Však jej stavěli vždy mezi střelce našeho druhu, aby chránil čest kola a zkracoval poslední útrapy mrzáků, jež po našich ranách zůstávali.

Matičku si pamatují droboučkou jako chrásteček, ale duševně svěží, která nás neopomenula něčím pohostit, kdykoliv jsme si o prázdninách přicházeli pro jejího pana profesora nebo pro dcerku Filušku, aby s námi hrála divadlo. Ještě i to chci k rodinnému popisu dodat, že otec i ve službách městských zůstal vzorným Čechem, čeho v těch dobách nebývalo u drobných lidí; naopak, ti se nám začali odnárodňovat, když snad ještě nikoliv úplně v rodičích, neumějících německy, tož v dětech již docela! — Naproti Klvaňových bydlela kamnařská rodina Kokšových. Syn Kokšův, učitel, docílil u otce Klvaňova toho, že se odhodlal nadaného synka po 2. tř. reálky poslati na studia na slovanské gymnasium v Olomouci r. 1869. I tento Kokeš zasluhuje si mě vděčně vzpomínky jinak! Za dob, kdy náš školský spolek zápasil těžce za udržení své reálky, nacházíme jméno jeho — tehdy tuším řídícího učitele v Buchlovicích — mezi pravdivými a štedrými dárci!

Jako první český student z Lipníka přišel Klvaňa na olomoucké gymnasium za ředitelství Kosinova a profesorování Vincence Praska a Jana Havelky. Mužové títo byli nejen slávou ústavu, ale propagátory kulturních myšlenek různých směrů, jejichž stopy jsou dodnes poznatelné. Nedivno, že talentovaný

Obr. 1. Josef Klvaňa.

student mohl se pod takovým vedením vyvíjet nejen svým směrem, ale i v oborech jiných. Ve sdruženích studentských a v jejich literárních kroužcích bývaly tehdy buzeny v mladistvých duších krásné snahy po vyšším vědění a doplňováno vlastní snahou to, nač školní hodiny nestačily. Tak již od tercie učil se Klvaňa srbsčině, chorvatštině a matoruštině, v dospělejším věku angličtině a francouzštině! A to s výsledkem, jak dokazují jeho překlady z Berangéra, Burnse a Moora. A jak to už bývá u mladých idealistů, chytil se i básnického varyta, jemuž zůstal věren pod pseudonymem »Brádelický« až do r. 1882. I nám známá lípa na rohu Souhradní ulic vznítla v něm básnickoe ozvěnu v ódě »na lípuu«.

Na studiích začal se v něm projevovat i talent malířský, pro jeho národopisné práce později tak důležitý, a talent pěvecký, jak si pochvaluje ve svých vzpomínkách, že mu dopřáno zpívat pod taktovkou Förchtgotta-Tovačovského a P. Křížkovského. Při všech těchto různorodých snahách nebyl hlavní jeho zájem o geologii zatlačen do pozadí, naopak, působením prof. Vil. Tkaného věnoval se jí Klvaňa tak, že mezi studenty býval zván »kamínkářem«.

Prázdninové jeho zájezdy na Záhoří a Hanou, jak již řečeno, poskytovaly mu příležitost, aby vnímavým okem zachycoval v lidovém svérázu lidovou duši a umělecký talent lidu, jehož my jsme vpravdě byli ještě neznalí, kdy se mu již dávno podívovala cizina. — Tak mu uplynulo mládí v Olomouci až k létům universitním r. 1877.

O dalším studiu Klvaně bylo již dávno uvažováno a rozhodnuto za prázdninového pobytu lipenského rodáka Jana Neffa v jeho tuskulu v ulici Osecké! Tam bývalo středisko studentů lipenských, opravdový domov otcovský, ve kterém hlavně rukou vzácné paní Marie Neffové vedení studentů vlně k své vnitřní i vnější životní úpravě! Jsem jist, že i u Klvaně mimo rodinný krb, vždy tichý a vlnivý, bylo to hlavně okolí rodiny Neffovy,

které svým vlivem vyhranilo jeho povahu v opravdový křišťál, čistý a průhledný.

Klvaňa určen pro studium vysokoškolské, pro filosofii. — Jelo se mu do Prahy lehce, když lidumil Neff vzal na sebe část starostí o živobytí a jeho přičiněním Radhošť slíbil jiné podpory. Odjezd do vzdáleného, neznámého světa nesla jediné matička z počátku trochu těžce. Chtěla mítí z Josefa panáčka, jak to bývalo druhy ideálem všech venkovských matiček.

V Praze necítil Klvaňa ciziny, byl u Neffů doma, a také naopak, jakoby mladistvý Klvaňa — instruktor dětí — byl přinesl do jich domácnosti pražské vůni vzdáleného rodiště Neffova. Od dětí byl vážen a milován! Co to bývalo o prázdninách výkladu o něm! Jakoby bez něho ani pražský pobyt nebyl myslitelný!

Pro mladého Klvaně měl život u Neffů ještě jiný, hlubší význam. Domácnost Neffova v Praze byla domem skutečného mecenáše, v němž se scházeli přední mužové literárního a uměleckého světa: tu poznal dávného přítele Neffova ještě z dob života »strýčka« Vinaříckého, P. F. Douchu, Ad. Heyduka, Ant. Dvořáka, Riegra, Zeyera, Jana Palackého, Vrchlického. V Radhošti a Mor. Besedě seznámil se s drobnoučkým otcem moravského studentstva Fr. Bílým, s Hudcem, Herbenem, Večeřou a jinými. Tak šťastným osudem uveden do kola spisovatelského, jež naň působilo jistě výchovně. Svě práce, prvotiny tvorby své, uveřejňoval nejraději v Zoře, almanachu to Mor. Besedy. Jak zahořela jeho duše, když jej Neff uvedl i do rodiny Náprstkovy, kde mohl shlédnout obrovské poklady národopisné. Pohled na tento materiál lidopisný vnuknul mu myšlenku, aby i na Moravě, lidově tak svérázně, rozproudil jednou činnost národopisnou nejen po stránce sběratelské, ale i studijní. A štěstí mu v tom později přálo!

V druhém roce univ. studia obdržel asistentské místo u mineraloga prof. Em. Bořického. S místem tím byl spojen plat 25 zl.! Ale cennější než plat byla příležitost k prohloubení odborného vzdělání zvláště v geologii. Podotýkám, že z té doby pochází velká geologická mapa Moravy, uložená v zems. museu v Brně, jejíž otisk příložen v r. 1882. k »Nerostům Moravy«. K ní řadí se neobyčejně vzácné přednášky v Královské společnosti nauk a práce písemné, z nichž »O petrologii vrchního siluru českého« přijata byla univerzitou za práci disertační. Vše směřovalo k tomu, že Klvaňa po ukončení doktorátu obdrží místo na univerzitě nebo technice. Nestalo se tak! K tomu dodává dr. Pospíšil ve svém náčrtu života Klvaňova: »Sem by patřila vložka, proč Klvaňa nedělal doktorátu, proč se nehabilitoval nebo proč roku 1891 nestal se profesorem geologie na čes. technice po zemřelém Feistmantlovi, nebo na technice brněnské místo Jahna.... Na loutkovišti nebylo sice mnoho figurek, zato však mnoho osobního osobíkářství a mladý Klvaňa cítil se přespříliš hrdým a karakterním Moravanem, než aby.....«

Nastaly prázdniny v r. 1882., kdy se zvěčnělý Fr. Bartoš zatlul za písničkami až na Lipensko. Tehdejší místnosti besední v Lipníku, jediného to význačného českého spolku, byly střediskem nejen místních »Slovanů«, ale i pohostinným útlukem všech vzácných mužů, kteří do starobylého Lipnka zavítali, hlavně ovšem zase k Neffům. Tehdy v prázdniny zachytil Bartoš v Besedě nadějněho Klvaňu a za večerních přátelských rozmluv podarilo se Bartošovi jej přemluvit, že doma na Moravě je proň půda úrodnější! A na ty domluvy dal Klvaňa Praze jednou provždy »vale«!

Přičiněním Bartošovým dostal se Klvaňa po prázdninách 1882 do Kroměříže k řediteli Višňákovi, jenž s ním byl dokonce po ženě zpřízněn, bylať paní Višňáková, rozená Jančíková, příbuznou Klvaňovou. Ukončiv tu státnice, založil si v roce 1884 vlastní domácnost, oženiv se se sl. Růženkou Šimovou, dcerou pražského měšťana, sestrou prof. Šímy, známého ilustrátora jeho národopisných prací. V Kroměříži zabýval se spisovatelsky hlavně geologií kraje, z čehož ukázky obsahují první ročníky časop. Vlasten. musea olom. Zde již nebylo lidových zkazek starobylé hanácké kultury; uloženy do truhlic jako do hrobu jako všudy tam, kde nový způsob hospodaření rozprašuje idyllické rodinné poměry. Proto nevidíme tu ještě Klvaňu při té práci, která se mu stala životním úkolem až ke hrobu, která zajistila jemu také vděčnou paměť mor. Slovenska. V jeho duši hořela však čím dál více krásná vášeň po poznání lidu! V době birmování běhal prý v Kroměříži jako »poblázněný« za Slováký z celého Slovácka sem přibylými, pestřícími se krásným krojem a jeho uměleckou výzdobou.

R. 1884 přinesl vyplnění jeho touhy. Výborem Matice školské ustanoven definitivně na českém gymnasiu uherskohradištském uprostřed »mor. slovenské zahrádky«. (Pokračování.)

Jan Baďura :

Pusté vsi v okrese lipenském.

Pustými všemi rozumí se v písemných památkách ze století 15. a 16. vsi nebo osady buď zcela nebo částečně od obyvatelů opuštěné. Příčiny, proč obyvatelé svůj domov opouštěli, byly různé; někdy zpuštění osady v dobách válečných nebo nepokojných — vojska po ukončení války na svou pěst chodila krajinou a drancovala a páčila — někdy zase místní nevýhodné podmínky životní. Některé osady ležící při vodě, byly opuštěny pro častější povodně.

Slyšíme-li vsi, nesmíme myslití na vsi v našem rozměru. Byly to často osady o 10 a více usedlých, stavěny ze dřeva, váleků nebo vepřáků, které snadno zkázé podléhaly. Jen tvrže ve větších osadách byly stavěny z tvrdého materiálu; nebyly

to ale tvrže snad vojenské, nýbrž dvory zámožnějších osedlých, jako byli dvořáci, zemané a jiní. Ještě před válkou třicetiletou nebylo v našem okrese ani jedné venkovské osady, která by měla přes 100 čísel. Největší osadou byly Tršice se 70 čísly, potom následovaly tyto osady: Osek s 68, Jezernice s 59, Loučka se 44, V. Újezd s 42, Veselíčko s 39, Soběchleby a Dolní Újezd s 35, Slavkov se 34, V. Prosenice a Lýský s 31 a Dolní Něčice s 30 čísly. Ostatní osady neměly ani 30 čís.; nejmenší byly Staměřice se 7 a Svrčov s 5 čísly.

Koncem 14. století byly v nynějším okrese lipenském kromě města Lipníka tyto osady: Běhanov, Bělá, Bohuslavice, nyní Bohuslávky, Hlinsko, Horka, Hrabyšina, Chylec, Jezernice, Juřítinov, Karlov, Kladníky, Kozlovice, Kožišov, Kyljanka, Lazničky, Lazníky Horní a Dolní, Lhota Kozarína, Lomec, Loučka, Mezení, Meziříčí, Mydlovary, Neplachov, Něčice Dolní, Něčice Horní, Odončí, Olbramice, Osek, Otěhřiby, Plačkov, Podhoří, Podolší, Popelov, Prosenice Malé, Prosenice Velké, Provodov, Radotín, Radvanice, Ranošov, Sedlec, Slavkov, Soběchleby, Sobíkov, Staměřice, Stiboř, Střítež, Svrčov, Trnávka, Tršice, Tupec, Týn, Újezd Vladyčí, nyní Dolní, Újezd Volavý, nyní Velký, Veselíčko, Vicinov, Výkleky, Zákřovice, Záteš, Zbyslavice, Zlechov, Židlochov, celkem 60 osad venkovských.

Z těchto jmenují se pustými všemi, které zanikly úplně:

1. **Běhanov**, trať lesní u Podhoří, blíže Pekla, která se připomíná jako pustá r. 1617. Zpuskla asi při zániku hradu Drahotuš r. 1491.

2. **Bělá**, připomíná se r. 1383., nyní trať lesní u Tršic; jmenuje se r. 1554 p. v. (pustevní vsí).

3. **Horka**, r. 1374 psaná »nad Lipníkem«, připomíná se jako p. v. r. 1554. Nyní polní trať, na níž připomínají jména Horecko u Lipníka, Horecka u Oseka a Horky u Trnávky.

4. **Hrabyšina**, ponejprv se připomíná v dějinách Zákřova r. 1391. Kdy zanikla, jest neznámo, jako ani kde stávala. Zda trať Hrabiny u Tršic anebo trať Zámčisko u Zákřova místo její naznačují, nevíme.

5. **Juřítinov** připomíná se r. 1371. P. v. Juřatsko již r. 1476; nyní lesní trať nad Podhořím.

6. **Kaly**, nyní lesní trať za Helfstýnem, jmenuje se jako p. v. r. 1536. Jinak o ní ničeho není známo.

7. **Karlov** připomíná se toliko v pŕihonech r. 1480 jako zboží, r. 1557 p. v. Poloha jeho jest úplně neznáma, ale jistě v okolí Veselíčka.

8. **Kozlovice** připomínají se r. 1324, byly r. 1491 p. v. Roku 1656 bylo Kozlovsko znovu obsazeno německými kolonisty z Bartošovic a nazváno Kozlov.

9. **Kožišov**, lesní trať nyní u Slavkova zvaná Kožuch, připomíná se r. 1554 jako p. v. O dějinách této vsi není ničeho známo.

10. **Kyljanka**, lesní trať u Kozlova, připomíná se toliko jako p. v. r. 1548. Nyní je tu samota zvaná Kyjanice.

11. **Lomec**, lesní trať u Dol. Újezda, známý toliko z r. 1545 jako p. v.

12. **Meziříčí**, lesní trať u Velkého Újezda, je jmenována r. 1548 jako p. v. Jelikož tu byl lom kamenný, bude asi totožné s Mezihořím.

13. **Mydlovary**, polní trať nyní mezi V. Prosenicemi a Lýskami, v dějinách připomíná se ponejprv r. 1360, r. 1498 jako p. v. Ač se v polovici 18. století uvádí v popise obcí moravských jako trať polní, jest nyní úplně neznáma.

14. **Neplachov**, nyní lesní trať v obvodu obce Dol. Újezda, jmenuje se ponejprv r. 1374. R. 1545 byl již p. v.

15. **Odončí** připomíná se r. 1406 a 1408 jako osada. Kdy se stalo p. v., jest neznámo. Nyní je tu polní trať mezi Lipníkem a Bohuslávkami, zvaná Hodončí.

16. **Olbramice** uvádějí se r. 1368, r. 1519 jako p. v. zvaná Obransko, polní a lesní trati mezi Kladníkami, Hlínkem a Šišmou.

17. **Otěhřiby** jmenují se r. 1232, r. potom 1481 p. v., z níž se zachovala rychta a dvůr. Tato okolnost dala podnět k založení nové osady, která r. 1568 sloula Nová Ves, ale již r. 1581 Daskabát.

18. **Plačkov**, polní trať u Oseka, byl již r. 1584 p. v. Zůstal z něho dvůr, který ve století 17. úplně zanikl.

19. **Podolší** v dějinách uvedeno r. 1447, jmenuje se r. 1591 p. v. Zůstal z něho mlýn. Dvůr »Podolší«, počátkem 17. století postavený, nestojí v místech starého Podolší. Tento dvůr byl v dvacátých letech stol. 20. rozparcelován.

20. **Popelov**, který se uvádí r. 1371, byl p. v. r. 1548. Nyní trať lesní u Slavkova.

21. **Provodov**, též r. 1368 Provodovice jmenovaný, byl roku 1548 p. v., která stávala kdesi u V. Újezda; trať žádná této osady nepřipomíná.

22. **Ranošov**, jmenovaný nejprve r. 1355, byl p. v. r. 1491. Roku 1656 byl znovu osazen a nazýván byl z počátku Horní nebo Velká Říka, též zkrátka Říká; r. 1705 nově přistaveny domky Novosady, r. 1751 Malé Prusinovice a konečně Nové Prusinovice po německu, česky zase Ranošov.

23. **Sedlec**, r. 1359 ponejprv jmenovaný, byl p. v. r. 1494. Naň připomíná trať u Daskabátu zvaná Zámčisko.

24. **Sobíkov**, r. 1365 jmenovaný, byl r. 1418 p. v. Jest to nyní trať polní u Podhoří, zvaná též Žabíkov. Možná jest ale, že Žabíkov byl též kdysi osadou, o níž ale ničeho není známo, leč by potůček Žabník na ní připomínal.

25. **Stiboř** připomíná se r. 1386. Kdy zanikl a kde stával, jest úplně neznámo, protože nic naň nepřipomíná.

26. **Střítež** připomíná se r. 1554 jako p. v. Jest to nyní trať

lesní u Slavkova, zvaná Třetěži a nyní Čiteš.*)

27. Vicínov, který se jako p. v. r. 1557 připomíná, tvoří nyní skupinu stavení o samotě a patří do obce Veselíčka.

28. Zákřovice, které se připomínají r. 1359, byly p. v. r. 1568 zvanou Zákřovsko. Kapitola olomucká postavila tu dvůr, který rozprodán r. 1788 německým osadníkům a tato nová osada nazvána byla Zákřov.

29. Zátěž, r. 1356 ponejprv jmenovaný, uvádí se r. 1568 jako p. v. Trati polní a lesní mezi Tršicemi a Pencicemi naň připomínají.

30. Zbyslavice, které se r. 1371 připomínají, stávaly asi někde u Slavkova. Kdy se staly p. v., neznámo. R. 1609 v písemných památkách zaznamenána je Zbyzovská kluč, která by na tuto pustou ves připomínala, ale nyní nic nepřipomíná, kde stávala.

31. Zimotín se sice r. 1548 jako p. v. připomíná, ale kde stávala, jest neznámo. Jméno trati jest úplně zapomenuto, jako výše Mydlovary.

32. Zlechow, o němž ničeho není známo, připomíná se r. 1503 jako p. v. Naň připomíná trať polní u Týna.

33. Židlochov se připomíná r. 1377 a byl v 15. století p. v. Lesní trať u Staměřic připomíná, kde dříve tato osada byla.

34. Hrad Drahotuše nad Podhořím se uvádí r. 1491 jako pustý.

35. Chylec osada nejmenuje se pustou vsí, ale jméno zaniklo tím, že jest spojen s Veselíčkem v jednu obec.

Zaniklo tudíž ze 60 osad venkovských v okrese lipenském 33 osad do konce století 16., před válkou třicetiletou. Ve válce 30leté nezanikla již žádná osada, za to ale z té doby zaznamenány jsou v jednotlivých osadách opuštěné dvory a grunty, které byly opuštěny proto, že buď byly od nepřátel vypáleny aneb od obyvatelů ze strachu opuštěny. Jedině obec židovská v Lipníku a Týn neměly opuštěných domů.

Nejvíce utrpěly Radvanice, které měly 62 procent opuštěných domů, potom Veselíčko se 56, Lhota se 47, Lipník se 44, Staměřice s 42, Tršice s 41, Svrčov se 40, Výkleky a Lazníky se 37, Dolní Něčice se 36, V. Újezd se 26, Tupec a Lazničky s 25 a Malé Prosenice s 20 procenty. V celém okrese i s Lipníkem bylo po válce třicetileté 283 opuštěných domů, což činí 26 procent.

*) Půhony z r. 1464 č. 492 mají, že Mikuláš Bystřice z Ojnic pohnal Elišku z Újezda, že drží Těšov, Újezd, Zákřovice, ježto on se strýci k tomu lepší právo má. Byl-li Těšov, na nějž památky není, osadou okresu lipenského, nemožno s jistotou říci.

Josef Jakeš:

Jak se půdy nabývalo a pozbývalo.

Na Záhoří bylo mnoho rodin, které měly půdy málo, nebo vůbec žádnou. Tito bezzemkové měli zhavou touhu mít aspoň kousek země, chovati kravičku a prasátko. Co chybělo na výživu dobytka, přibrálo se v panském lese. Ještě dnes můžete daleko v lese potkati ženu s velikou nůsí trávy, kterou vleče dvě hodiny cesty přes hory a doly. Jak pracně ji nasbírala na horských stráních, nedovedete si ani představití. V žádném snad kraji netěší se dobytek takové lásce, jako na Záhoří. Pro uhynutou krávu nauká se více, než pro zemřelé dítě.

Kdysi nebývalo na Záhoří nouze o půdu. Grunty mívaly po šedesáti měřících, dvorství troj- až šesteronásobnou výměru, podsedky kolem třiceti měřic. Mimo to bývalo mnoho občiny, nejvíce pastvisk, kde se pásli brav, skot i koně. Každá obec mívala své pastýře, kterým se sypalo z kusu. Bylo to zaměstnání dost opovrhované, ačkoliv nebylo hmotně nejhorší.

Chudiny bývalo málo a ta se přizívovala i s dětmi při gruntech a dvorstvích. Rolníci a obce ani netoužili po půdě, poněvadž zvětšení majetku znamenalo také rozšíření roboty. Je zajímavé, co staří vypravovali, jak se mnohdy obce bránily přidělu půdy. Lidu přibývalo a často vrchnosti se samy staraly, aby »jejich milí poddaní« nepoumírali hladu. Dávaly jim určité pozemky, obyčejně kus lesa, aby les vykáceli, pařezy vykučovali a proměnili v pole. Tak nabyté pozemky jmenuje lid dosud Kuče a Kopaniny. Snad s největším odporem potkal se takový příděl v Dol. Nětčicích. Vrchnost přidělila obci po válce třicetileté kus lesa, ale obec jej nechtěla, bojíc se zvětšení daní a robot. Nezbylo, než poslati do obce dráby a násilím nutiti lidi, aby les vyklučili a proměnili v pole. Název té trati je Kopaniny a rozkládá se severně od obce. Jsou to však pozemky málo úrodné a sotva vytrhly lid z bíd.

Lesy byly bezcenné, dříví nebylo možno prodati a proto mnohé vrchnosti kupovaly poddané od jiných, kteří jich měli mnoho, dávali jim kusy lesa, aby je vymýtli a udělali z nich pole. Poddaní ovšem museli platiti daně a robotovati. To byl asi jediný důvod, proč byla kolonizována vysočina Oderská. Německá knížata v Branibořích a Pomořanech ráda prodala kus za tolar.

V pověsti lidu na Záhoří se tvrdí, že lesy, táhnoucí se od Teplíc k Hlinsku, patřily obcím pod nimi položeným. (?) Během času však se na to zapomnělo. Dřevo si brátí ještě v 18. století nikdo nezakazoval a loviti stejně obecný lid nesměl. Vrchnosti si v tichu les zabraly a vládly jím. Po válkách napoleonských se opravovaly a zřizovaly nové gruntovní knihy. Bývaly tehdy bědné časy. Obilí se málo rodilo a pěstování brambor ještě nebylo rozšířeno. Do mlýna se prý jezdilo na koni.

a jezdec měl před sebou položený malý pytlík obilí. Právě v té době měli inženýři plné ruce práce a z té doby zaznamenávám dvě pověsti, jak jsem je slyšel v dětství.

Přišel geometr do Paršovic a vyměřoval obecní katastr. Byl to muž veliký jako hora a černý jako cikán. Mluvil velmi málo. Starosta a radní chodili s ním. Když poměřil pole, dal se beze slova k lesu, Ořečovou k Motýli a na Maleník. Stále se bedlivě rozhlížel, jako by po něčem pátral a zase nahlížel do staré mapy. Konečně za boudou se zastavil a povídal: »Tady by to mělo být!« Starosta se osmělil a tázal, co by tam mělo být. Geometr povídá, že hranice. Starosta zase se ptá, či hranice. Geometr již dopálený povídá: »Nu vaše, či jiná!« Starosta se dal do vzpírání, že obec lesa neměla a nemá. Tu rozčilený zeměměřič takovou vlepil starostovi, až se převalil přes pařez a povídá mu: »Když jste volí, zůstaňte si jimi, mně na tom nezáleží.« Po letech se hranice našla. Byla zarostlá v obrovském buku a drvaři si na ní pilu zkazili. Ale bylo již pozdě, lhůta promlčena a obec se ani nepokoušela dobýt si svého práva.

Stojí též za zmínku pověděti, co možno pozorovati na vrchu Maleníku. Je tam pláň téměř úplně rovná. V únoru, když sníh schází, můžeme pozorovati v mladém bukovém lese pravidelné záhony jako na poli. To jest důkazem, že tam kdysi bývalo pole. Kdož ví, kolikrát již tam les vyrostl a zase byl pokácen, ale stopy práce lidských rukou, mozolů rolníkových, zříme tam dodnes. Jsou ještě jiné důkazy, že pláň Maleníku bývala obydlena. Na severním svahu je zděná »Jelení studna«. Lidé vyprávějí, že se tam napájivali jeleni. O tom však pochybují, že by se byla zřizovala hluboká studna pro jeleny. Vždyť ti mají dobré nohy a jistě by se došli napítí někde k potůčku, nebo do Bečvy. Nad hájovnou na Rybářích bývala také taková studna. Lid jí říká Bezednice. Je prý bez dna a bude to asi tak pravda jako o jezírku na Radhošti. Kdysi v létě na výletě jsem se svlekl a chtěl zkusit, jak hluboké je jezírko. Bylo mi tam až — po kolena. Zelené koruny buků svým odrazem na hladině způsobují zdání hloubky. To však nevádí, aby se nepravda neotískovala dále v čítáncích. Bude to tak asi i s pověstí o naší bezednici. U studny rostly čtyři třešně-bělce s dost pěkným ovocem, na něž jsme jako chlapci chodili. Vypráví se, že prý na pláni malenické stávala kdysi osada Kaly, která byla zničena za války třicetileté. Místní pojmenování »pod Kalami — v Kalách — na Kalách« zdála by se tomu nasvědčovat.

Druhá pověst o vyměřování je také zajímavá. Vyměřovali katastry obcí Rakova, Byškovíc a Opatovic. Nebrali to asi »tak na chlup« jako nynější geometři a nakonec jim zbyl trojúhelník v místě, kde se hranice scházely, který nepatřil nikomu. Zbylo, zbylo, to je lepší, než kdyby chybělo. Nelámali si tím hlavy a šli do Hranic. Stavili se na svačinu ve dvorství v Paršovicích. Dvorka předložila jim pecen černého chleba a hrnec kyšky. Chutnalo jim výborně a za odměnu připsali zbylý trojhran k čís.

10. — dvorství Sehnalovu v Paršovicích. A tak dodnes patří louka na rozhraní tří katastrů ke dvorství ve vesnici čtvrté.

Obdobná pověst vypravuje se také o Včelínku u Soběchleb, který patřil ke dvorství Klvaňovu v Hor. Něžicích, z něhož pochází školní inspektor p. A. Klvaňa. Také prý byl pozemek připsán k místu za pecen chleba a krajác mléka v ten hladový čas. —

Dnes již nevidíme na Záhoří rozsáhlých obecních pastvin, ani se od lesů neozývá vytrubování písní pastýřských. Málo která obec zachovala si kousek pastviny. O štědrém večeru ještě chodí pastýři po vesnicích a vytrubují koledy, sbírají koláče do košů, ale jejich troubení zní již smutně. Také o svato-dušních svátcích nesou si krávy věnce z lučního kvítí na rozích a za ně dostává pastýř po hrubém vdolku. Napást však se již nenapasou, tak že jim stačí místa na volně proběhnutí. Kde jsou ty časy, když pohůnci celé noci v květnu a červnu byli na pastvě s kobyly a hříbaty. Pod lesem »na Obci« smažili vajíčka na slanině a na potůčcích stavěli stavy na plavení koní! Domů jezdili jako čerti bez sedla i bez ohlávky. Ta vajíčka byla většinou ukradená, ale to hospodyně při stovce slepic ani nepoznala a pro chlapce byl v tom kus poesie. Hospodyně to ani za krádež nepovažovaly. Bylo to při koních a ti byli a jsou na Záhoří pýchou hospodářství.

Škoda pastvin! Některé obce pronajaly pastviny kus po kuse chalupníkům a ti je proměnili v role. Jinde opět starousedlíci si rozdělili obecní pozemky mezi sebe. Nyní ovšem nadávají na obecní přírážky, které bývají vysoké, když obec nemá pozemků a příjmů z nich.

Pozemky vystupovaly do strašné výše v ceně a po válce platilo se až 7000 Kč za měřici. To byly ceny úžasné při poměrně špatných jílovitých půdách. Teprve republikánským zákonem utišen byl poněkud hrozný hlad po půdě. Velkostatky měly na Záhoří poměrně málo pozemků. Byly to role, které drobní hospodáři drželi již dlouhá léta v nájmu a louky — dna vypuštěných rybníků a všechny tyto pozemky připadly podle zákona o pozemkové reformě drobným hospodářům. Zcela právem, neboť na některých dřelo se již kolik pokolení. Ceny byly mírné a lid byl uspokojen.

Nejhorší hlad je zahrán. Co však bude dále? Lid se bude zase množit, promění poslední kousky luk v pole a ještě nepostačí! Pak ovšem nezbude, než vystěhovalctví. Záhorák nerad odchází ze svého rodného kraje, ale když konečně musí, do bude si vždy slušného postavení svojí houževnatostí a skromností. A pak již se nevrací, třeba jej srdce bolelo — a nezná se mnohdy ani k nejbližším příbuzným. Pro průmysl není naprosto podmínek. A tak naše děti půjdou do světa, bez slz a se sevřenými rty, aby se více nevrátily. A přece nezhynou!

Ant. Svěrák:

Trochu geologie, archeologie i historie.

Povrch země prodělal ve svém miliardy let trvajícím vývoji mnoho změn od nejstarších prahor až do nejmladších naplavenin. Geologie, t. j. nauka o složení vrstev zemských, vypočítává 10 hlavních stupňů vývojových, z nichž v našem nejbližším okolí setkáváme se postupně s útvarem devonským u Černotína, útvarem kamenouhelným spodním u Bělotína, svrchním, uhloносným u Kladerub, jurským u Zámrska a Nemetice, křídovým s četnými vyvřelinami u Kladerub směrem k N. Jičínu, pak písčovitě třetihory a konečně naplaveniny starší a mladší.

Postupně s utvářejícím se povrchem a podnebím vzniká poněmhu život organický a vyvíjí se v rostlinstvo, nižší živočišstvo, přechází zvolna v živočišstvo studenokrevné, konečně teplokrevné a člověka.

Podmínky pro zdárný vývoj živočišstva teplokrevného a člověka skytá teprve doba třetihorní. Avšak přímý doklad pro existenci člověka v době třetihorní dosud nalezen nebyl. A tak hledáme stopy člověka teprve v době nejmladší, totiž v době naplavenin. V té době stalo se něco, nad čímž učenci marně hlavu si lámou. Stalo se totiž, že po době tropických veder, která v našich krajinách panovala, nastalo z neznámých příčin takové ochlazení, že celá severní Evropa pokryla se dvakrát po sobě ledem, kterýž v prvním období zasahoval u nás až k Bělotínu a v druhém období, kdy bylo zalednění poněkud menší, zůstaly po něm četné bludné balvany pocházející ze Švédska.

V první době ledové člověka u nás ještě nebylo, ačkoliv podmínky k tomu byly, neboť celá střední a jižní Morava byla za první doby stepí bez ledu. Teprve v době následující, kdy ledovce ustupovaly do Německa, objevuje se na pláních moravských člověk, po němž zůstaly památky v Šipce u Štramberka v podobě dětské spodní čelisti bez brady, o němž se domnívají učenci, že neměl ještě řeči článkované. Jeho současníkem byl hlavně mamut a nosorožec, jejichž kosti v naváté žlutnici se vyskytují. Dle nálezů z jiných končin Evropy se soudí, že tento na nejnižším stupni kultury stojící člověk ještě před první dobou ledovou přišel na poloostrov pyrenejský a odtud přes Francii rozšířil se po střední Evropě, tedy až k nám.

Po dlouhé době meziledové podnebí začalo se opětně horšit, od severu šíří se opětně ledovce, s nimi blíží se k nám zvířena severská se sobem, sněžným zajícem, polární liškou a s nimi zároveň jiný člověk dlouholebý, fysicky dokonalejší, s důkladnějšími vedomostmi. Dle zanechaných památek byl lovcem, neznal domácích zvířat, živil se masem syrovým neb na ohni pečeným, roztloukal kosti a lebky zvířat a pochutnával si na jejich morku a mozku, odíval se koží zabitých zvířat, sešival ji šlachami pomocí kostěné jehly, zbraně robil si přitlukáním kře-

mene, příbytky své zdobil vyřezáváním obrazců měřických a figurálních do slonoviny, vyřezával i figurky lidské; kovy, hliněné nádoby, obilí byly mu neznámy; mrtvé pochovával.

Člověk tento přicházel k nám ve větších tlupách, pobýval buď pod širým nebem nebo hledal úkrytu v jeskyních. V tom ohledu je Morava na diluviální památky z celé Evropy nejbohatší. Známé jest tu 16 jeskyní a několik nalezišť ve žlutnici s památkami člověka diluviálního. Pro nás nejdůležitější jest naleziště v Předmostí u Přerova, kde byla vykopána celá spousta klů a stoliček mamutích, nástrojů kamenných i kostěných a také barvivo. Poblíž odkryt i hrob se 16 zachovalými a 5 částečnými kostrami. Na těchto kostrách zvláštní jest to, že kosti holení jsou neobyčejně sploštěny, jak jsem se na vlastní oči přesvědčil. Trvání starší doby kamenné na Moravě datuje Maška asi do 5000 let př. Kr.

Druhá doba ledová pominula, dostavuje se stále mírnější podnebí, step se zalesňuje, zvířata severská, hlavně sob, ustupují na sever a na jejich místo dostavují se zvířata na půdu lesní odkázána: zubr, los, jelen a j.

Zda-li se sobem odstěhoval se i člověk, není prokázáno, ale za to jisto je, že v nedlouhé na to době shledáváme se u nás se zbytky člověka chovajícího ochočená zvířata, hlavně skot a ovci. Člověk ten hotovil si sice zbraně ještě otloukáním křemene, ale i zbraně z domácího měkkého materiálu úplně hlazené a různě zaostřené, provrtané i bez otvorů. Otvory dělal vrtáním dutými kostmi a podsypáváním pískem. Člověk ten umí dělati nádoby hliněné, zná orbu, umí tkátí. Ježto v nejstarších nalezištích mají zbytky divokých zvířat převahu, zdá se, že člověk ten přivedl s sebou jen málo domácích zvířat, živil se ještě lovem zvířat divokých a teprve později nabýval chov domácích zvířat a pěstování obilnin většího významu.

Tím nastává období, jež někteří archeologové rozdělují na tři hlavní stupně vývojové s několika stupni podřadnými a to:

1. mladší doba kamenná asi do r. 1500 před Kr.
2. doba bronzu s kulturou skrčených koster asi do r. 500 př. Kr. a popelníkových polí asi do r. 50. po Kr.
3. doba železa s kulturou hallstattskou, gallskou, římskou, germánskou, hradištnou do 1100 po Kr.

Do mladší doby kamenné patří mohyly v Doubravě u Nemetice blíže Kelče, v Liškách u Kelče, mláty se Strážného u Kelče (máme jich ve škole 5), ze Všehovic u Bezuchova a jinde na Záhoří.

V té době mrtvoly se spalovaly a nasypávaly mohyly. Lid měl tu stále bydliště, ale kulturu poněmhu měnil a začal pohřbívat mrtvé v poloze skrčené. Soudím tak z toho, že v Doubravě při prokopávání jedné mohyly našly se na spodu popelnice a nad nimi škrček. I nejtlustší kosti krájely se jako tvaroh. Chtěl jsem tehdy uchovat aspoň kousek, ale přes největší opatrnost donesl jsem domů hromádku prachu. Jiný škrček nalezen

při stavění silnice z Nemetec do Zámorsk. Loňského roku našli rolníci v Doubravě bronzovou sponu, ale zapoměli ji na místě a tak se ztratila.

Následuje pak doba popelnicových polí, již někteří archeologové připisují výhradně Slovanům. Takové popelnicové pole je u Polic, Poličné, Krasna; vykopávky uloženy v museu ve Val. Meziříčí a Olomouci. — Doba železa zanechala stopy na Hostýně, u Kunovic a Kelče soudě dle nálezů esovitého obuší a dle střepů z hlíny silně tuhou promíšené. Střepy z vypálené tuhové hlíny nacházejí se tu dvojí; jedny z nádob menších, které patří asi do vlastní doby železa a pak střepy velmi tlusté a hrubé z nádoby asi 50 cm v průměru. Dle I. L. Cervinky jsou to bývalé zásobnice ze XIII až XV. století.

Z toho, co jsem až dosud uvedl, jest patrné, že zdejší okolí zalidněno bylo již sta let před Kr. a kmen slovanský že tu byl osazen nejméně od I. neb II. století po Kr. Tu si ovšem archeologie a historie odporují, neboť historie klade příchod Čechů do Čech a na Moravu až k r. 450 po Kr., popelnicová pole však svědčí o něčem jiném. Rozpor mezi záznamy historickými a výzkumy po stránce archeologické dal by se vysvětliti tím, že Slované jako lid rolnický byli národem zde usadlým, kdežto Markomané a Kvádové, o nichž dějepisci k té době se zmiňují, byli živlem potulným, věnujícím se napořád válečnictví se sousedními Římany, tlukouce od Dunaje na brány jejich říše.

Jest nyní otázka, kterým směrem přicházel k nám člověk. V předu již zmínil jsem se, že prvý člověk, jehož zbytky nalezeny v Šipce, dostal se na Moravu od západu. Jeho nástupce z doby mezileadové byl lovec, ten šel jistě za zvěří, přišel tedy asi od severu, člověk pak mladší doby kamenné a bronzové, který již více méně pěstova orbu, vyhledával místa pro osev příhodná, tedy údolí a úbočí řek a přišel tedy buď od Dunaje ze Slovenska podél řek nebo Moravskou branou ze Zakarpátí, kde dr. Niedrle klade kolébku Slovanstva. Nej hustší síť nálezů z období popelnicových polí rozprostírá se při středním toku Moravy od Kroměříže po Mohelnici a v Pobečví, tu pak zejména na Záhoří.

V té době byla Moravská brána s obou stran uvolněna pro cesty obchodní, pro vlivy kulturní i pro pohyb obyvatelstva. Počátkem historické doby stala se sice následkem opětého zhoršení podnebí neschůdnou, ale přes to šířila se tudy říše Svato-plukova do Slezska a západní Haliče a zůstala obchodní cestou i pro staletí příští, spojujíc Podunají s krajinami severními.

Dr. Fr. Příkrýl vytyčuje jednu takovou obchodní cestu, která jistě musela býti chráněna, následovně: Hradská šla z údolí Odry u Moravské brány Bělotínem na špičky, Černotín, přes Bečvu kolem Hradištku (v lesíku valy pěkně zachované) a Cerekvicka k Ústí ke Strážnému, Kelči, Kunovicím, Lhotě (nad Lhotou »bašta«), dále k Bystrici (u Dobrotic strážka zachovalá), Uher. Hradišti po svazích Karpat k Velehradu. — To byla asi nejstarší ob-

chodní cesta, která našim krajem vedla. Kromě toho však v pozdějších letech snažili se obchodníci cestu si napřímiti, vyhýbajíce se vekým oklikám a přebrodovali Bečvu i na jiných místech: u Kamence, Milotic (Stražisko u Zámorsk), u Choryně (Stráž). Tomu nasvědčuje listina ze dne 5. srpna 1396, podepsaná v Arnoltovicích, kterou odkluzuje se spor mezi biskupem olomouckým Mikulášem a Lackem z Kravař též z Helfenštejna. Spor vznikl tím, že kupci zaplatili několikrát mýto Lackovi, ač na ně měl nárok Mikuláš. Biskup byl z tohoto ve škodě a poněvadž potřeboval stále peněz, neboť se zdržoval většinou na dvorech cizích knížat, domáhal se svého práva a tak došlo k narovnání mezi oběma tímto způsobem:

1. Všichni kupci, kteří z Opavska nebo Polska se svým zbožím vesnicemi: Milotice, Špičky, Zbrašov do Kroměříže neb dále cestovají miní, zaplatí clo v Kelči. (Ze špiček byl přechod přes Bečvu u Kamence, z Milotic pod Doubravou).

2. Všichni ti, kteří ze zmíněných krajin zkrze ves Choryň k Bystrici se berou, platí mýto rovněž v Kelči.

3. Ti, kteří z oněch končin Jičínem, Krasnem, Meziříčím, Vsetínem do Uher putují, neplatí v Kelči ničeho. Mýto platí se tam i na zpáteční cestě. Defraudanti, kteří by se chtěli mýtu vyhnouti, mohou býti pronásledováni pouze na alodních nebo lesních biskupských územích. Při pronásledování defraudantů měli Lackovi poddaní z lenních vsí Špiček, Milotic, Zbrašova co největší podpory celníkům poskytovat.

Z listiny této jde na jevo, že v těch letech byla Kelč významnou křižovatkou obchodních cest, že tu byl blahobyť, který měl vliv na život obyvatelstva zejména v ohledu náboženském, o čemž však až někdy později se zmíním.

Ing. Basil Macalík:

Pastýřské melodie na Záhoří a u Přerova.

Když pastýři vyháněli dobytek na pastvu, vytrubovali a práskali tatem. Při vytrubování měli v celém kraji stejnou základní melodii. Jsou však četné variace v toninách, tempu a ve vazbě. Někteří pastýři měli též své svérázné melodie.

Vesnické děti napodobovali pastýřské melodie a doprovázeli je slovy. Též tento doprovod nelíšil se podstatně od sebe. Místní rozdily jsou nepatrné a mají svůj původ v místních zvycích, vyháněti různé druhy domácích zvířat buď pohromadě, nebo pro sebe.

V některých obcích troubili pastýři místo na troubu na volský roh. Toto troubení doprovázeno bylo zvuky: tú, tú, tú.

Zachovaly se nám následující melodie s doprovodem:

Z Jezernice dle sdělení pana Františka Kostky: Radkovy, Blazice, Šišma, Žakovice, Radotín! Když pak žene pastýř krávy

ze stáda: Hó, hó, kráve dó, jedna za drohó; a ta naša Jahodá, ona dobře cestó zná, one za nó všecke dó, jedna za drohó!

Z Hradčan dle sdělení p. Františka Skály: Prusinky, Sušice, Šišma, Raclavice a Tučín!

Z Beňova dle sdělení pana Aug. Uherka: Děvčata! Vyžeňte prasata, na louku zelenou, na rosu studenou, děvčata!

Z Podolí dle sdělení pana Augustína Odstrčila: a) Rymice, Holešov, Stará Ves, Kostelec, Radotín! b) Radkovy, Blazice, Lhota, Žakovice, Radotín!

Z Žálkovic dle sdělení p. Františka Brady: a) Děvčata, děvčata! Vyžeňte telata, vyžeňte telata, vyžeňte telata, telata! b) Zatrackané tatičku, požeňte tu kravičku, zatrackané tatičku, požeňte tu kravičku! Mimo to troubival: Jede, jede poštovský panáček atd.

V Šišmě dle sdělení p. Vaculíka: Nadutá, nadutá, nadutá, nadutá, nadutá!

Ve Vikoši dle sdělení p. Frant. Hánečky: na svině na volský roh: tú, tú, tú.

Je známo, že všichni sousedé měli povinnost odvádět o »Martíně« sypanou nebo sýpku, buď pšenici nebo žito. Množství, které soused povinen byl odvádět, bylo v různých obcích rozdílné, dle počtu dobytka a dle toho byl také plat pastýře rozdílný.

V Šišmě se sypalo z kusa 4 mírky obilí, z čehož dostal pastýř 12 měříc rži a 12 $\frac{1}{4}$ měřice pšenice. Mimo to dostával 2 kg mouky nebo kaše.

Ve Velkém Újezdě a v Jezerníci sypal každý z jednoho kusu 1 »achtl« rži.

V Radslavicích dostal pastýř kromě sypané z každé krávy čtvrtku másla.

Pastýři, kteří pásli prasata, dostávali od majitelů prasnic selata. V Osíčanech dostal 1 sele, když měla svině nejmén 4 selata, jinak nedostal nic. V Penčičkách obdržel pastýř teprve osmé sele. V Ústíně dostával pastýř z hnízda sele bez ohledu na počet nalíhlých selet, nebo místo selete 2—3 zlaté.

Ve Velkých Prosenicích dostával kromě rži výhonek 10 krejcarů a mimo to šaty.

Dle smlouvy dostávali pastýři také v mnoha obcích od každého sedláka po snopku konopí na bič.

K pravidelným příjmům pastýřů přináležely také sváteční vdolky, které si pastýři vybírali 3krát ročně (o Sv. Duchu, o velkonocích a o hodech).

Na koledu dostávali pastýři téměř všude makovníky, které bývaly velké, »aby pastěf nepomlůval«.

V Podolí a v jiných obcích rozdával pastýř děvečkám pruty na vyhánění dobytka z chléva a dostal za to mírku ječmene nebo čočky.

Také jinak se přálo pastýřovi. Příležitostně dostal různých potravin, zejména se mu přálo o zabíjačkách. Pastýř sviní do-

stal při »ořóknutí svině« někde džbán mléka a »gaval« chleba, jinde 5—10 krejcarů, neb jen čtyrák na tabák, dle toho, jak byl kdo štědrý.

V některých obcích pastýř dělal též služby zvěrolékařské a též klestil. Za takové operace byl ovšem zvláště odměněn, většinou dostal na tabák.

Při sýpce bývaly sýpkové hostiny. Pastýři byli při nich účastněni jako hostitelé a obsluhovali při hostinách a dávali sousedům i na pivo. Někde to měli při přijímání za pastýře i ve smlouvě. Za to měli pole k užívání, že mohli dost krmiva pro prasata napěstovat. Prasata většinou dostali jako svůj podíl od svině.

V některých obcích zakoupili si sousedé hodule, jalovice nebo jalové krávy. Ty se vypásly na nejbujnějších pastvinách a maso z nich o hodech rozdělovalo se mezi sousedy. Pastýř dostával hlavu, jako podíl na hodech.

Jinde, zvláště na Záhoří, místo jalovic zabíjeli na hody berany.

V Jezerníci zabíjel se o Martině skoro v každém stavení beran. Menší domácnosti zabíjely si prokrmené prase a často i husu martínskou.

Že se při martínských hodech také popíjelo a že si mládež ano i staří také zatančili, jest něco samozřejmého. Bez tance nebylo hodů.

V Dolním Újezdě dle sdělení pí. A. Zendulkové pásávali se krávy, vepři, koně a husy. Kravám a jalovcím při prvním vyhánění uvázaly se červené pentle do ocasů, aby je někdo neurkl. Prvé tři dny se pásly krávy po půl dni, pak celý den s polední 2hodinovou přestávkou. Tak se pase i nyní na rozsáhlých pastvinách, které obec velkým nákladem zřídila. Svině se také dříve pásly, ale jednak pro velkou sýpku (starou čtvrt rži z jednoho kusu), jednak proto, že část pastviště se vysázelo třesněmi, jež svině stále podryvaly a kazily sad, přestaly se úplně pásit. Do stáda honili se býci i kanci, jež dali pastýřům mnoho starostí. — Když se poprvé vyžene na pastvu, dostane pastýř »výhonek«, t. j. pecen chleba. Na štědrý den pastýři vytrubují po dědině a dostanou velké koláče, které dříve nosili v měřicích putnách na zádech. Na štěpána chodili po staveních s měchem a přáli šťastné a veselé svátky. Do měchů dostali hrách a čočku. Při tom prosili, že budou »na staré«. O sv. Martině byla sýpka. Sypalo se na 1 kus hověziho achtel rži. Obvyčejně býval pastýř také hrobařem a nočním hlídačem. — Dříve pásly se také koně na t. zv. koňském trávníku. Každý si dovedl koně na pastvu, domů je pastýř dohnal. Bývala to pěkná podívaná, když koně a hříbata domů běžely cvalem. Husy se také ode dávna pásly a dosud pasou. Husy pastýři dobře nohy protáhly. Když se ale vzněsly od Kozího hřbeta, tak se s nimi setkal až doma. Husar měl od každého pecen chleba a plat od obce. V hody svatochavelské přestal pást.

Sova Otto:

Zač byl v Blazicích r. 1772 podsedeck.

Číslo 14., podsedeck v Blazicích, dříve než byl rozparcelován, byl v držení rodu Zicháčků a to nejméně 140 let. Stavení samo bez většiny polí přešlo koupí na p. Fr. Němce staršího, který staré stavení, stojící na kopečku, kryté doškovou střechou, rozebral, návrší rozvezl a na místě starobylého gruntu pod lípou postavil pěkný selský grunt, vyhovující požadavkům dnešní doby.

Tento podsedeck (čtvrtlán) byl v letech 1772 v držení Václava Zicháčka. Bylo to snad místo pusté, na které dosazen rod Zicháčků a teprve v r. 1772 proveden právní převod na jeho rod, jak o tom svědčí níže uvedený »kupní list« z r. 1772. Ten nevyniká tak svojí vzácností (tisk) jako zajímavostí. Zajisté případů takových mělo panství bystrické více, proto si dalo natisknouti zásobu formulářů, jež pak dle potřeby jen vyplňovalo. Znění tohoto kupního listu jest německé na jedné polovici obyčejného kancelářského formátu, na druhé české švabachem tisknuté, jež níže uvádím. Vyplněny jsou obě polovice — německá i česká. Na české polovici jest však výpis jednotlivých parcelí rolí, čehož v německém textu není. Podobně i na připojeném listě jsou splátky jen česky zaznamenány.

V odstavci prvním výslovně uvádí kupní list, že podsedeck ten nejen Zicháček Václav, ale i jeho předkové užívali neb užívatí mohli. Teprve v roce 1772 neb před tím rozhodla se vrchnost prozatímní stav změnití v právní a to nejen, aby zatímní uživatel stal se jeho majitelem, ale také, aby vrchnost při jeho předání mohla stanoviti přesné podmínky, takže jí asi nezáleželo tolik na penězích, jako na tom, aby právního majitele měla různými podmínkami (viz za třetí) zavázaného, což při prozatímním stavu nebylo a majitele si takto opravdu zavázala.

Jak z kupní listiny vidno, žádala vrchnost za onen podsedeck 30 rýnských splatných v osmi letech. Na dnešní poměry směšný peníz. V tehdejších dobách však jistě bylo těžko peníz ten zaplatiti, což vrchnost sama naznávala a žádala splátky po 3 fl. 45 kr., současně hned podotýkajíc, že možno splátky i odložití. Tak se stalo, že těch 30 fl. bylo po 20 et spláceno a ještě nesplaceno, ač vrchnost, aby poněkud jen přišla na svoje, brala v ceně splátky i seno a celou »summu« ještě nedostala.

K vůli zajímavosti uvádím, že podle listiny o vyproštění z roboty by podsedeck ten povinen pěší robotou 156 dní ročně oceněnou v r. 1849 13 stř. zl. 8⁷/₁₀ kr. Celkem tedy robot a gruntovní poplatek oceněn za osmdesát let po kupu 14 stř. zl. 26⁵/₁₀ kr. Takže 12. září 1851 zaplatil Jan Zicháček kapitál 96 stř. zl. 16²/₁₀ kr., jako na něho připadající část (1/10) výkupného kapitálu z roboty. Z toho nejlépe viděti, jak peníze ztrácejí na ceně. Zač by byl dnes ten čtvrtlán, kdyby nebyl rozparcelován?

3 K.

Prot. fol. 79.

Kupnj - Lyst.

Dnes nje postaweného Dne, a Roku gest mezy Wysoce Vrozenau Panj Panj Maryi Amalyi Hraběnkau z Montellabate, rozenau Swate Rżisse Hraběnkau z Rottalu, dědičnau Panj Panstvj Bystřice, a statku Pruszinowice ec. z gedneg, též mezy Poddaným z Waclawem Zichážkem w Dědině Blazicy z druhý strany následugicý neodwolawágicý Krontownj Kupnj a respective zaprodagicý Lyst domluwen, wyhotowen, a zavřen byl gakož následuje:

Za prwnj; zaprodává nadřečená Milostiwá Wrchnost Waclawem Zichážkem ten až posawáde wysoce řečeneg Wrchnosti vlastně připatřicý a w Dědině Blazicy podle těch, a Okrssliku dlé Localnjho Popsánj mezy Jozef Sollarž a Jozef Stiboržikem ležicý poddaný Sstwrtilan Kront se wssým Příslussenstwjm, a s tím Práwem, gak geg geho Předkowé až posawáde vžíwali, neb vžíwati mněli, a směli, s těmi do wssech třech Trat dle Rectificacy, přináležegicými a popsaněnj 24³/₁₀ Mjry, Rolemi, Lukami, a Zahradau; totižto:

Role: u Sowadiny	1 m 2	Na Zaluczu	1 m 2
Zadni Dil	1 > 4	Na Augezdy	1 > 4
Padielek	4	u Zakowska	2 > 4
w Konžinach Pržižka	4	Na Zahradky	1
Druha	1 m 1	Padielecžky	2
Tržeti	2 >	Na delhotú	3
Nad Humny	1 > 4	w Hagnem	2
u Mleyna přednj Dil	2 >	Za Hatie	2
Niwky	6	Padielky	1 > 1
Prostržedny	2 >	Turkowa	2
Zadni	6		
Za Debržžu	1 > 4		

Lauky pod 1³/₄ Furek, a tu při Krontu ležicý*) Mjr držicý Zahradau za zakupnj trhowau summu Tržitzeti Renskich na ten způsob, že on Kupugicý Waczlaw Stiboržik**).

Za druhé: Gmenowanau summu na Wegrunky w 8 po sobě hned běžicých ročnjch Terminách, ročně w stegných Ratách, neb Platech po 3 fl. 45 kr. hned po nowém obilnjm sklizenj zaplatiti, a spokojiti má, a powinnen bude, kteréžto taky w teg k tomu schwálně nowo vstanoweneg Krontownj Knjze na následugicý Conditiones, a Wegminky za vlastnj se wtáhne, a

*) Nečitelné.

**) Omylem psáno Stibořik místo Zicháček.

přípjsse, leč by se stalo, žeby negaký clasus fortuitus se přihodil, kdežto by takový ročnj Plat zastawen, a w těch na to následugických lepssých Letech odprawowan býti musel; mimo toho

Za třetj: má gak on Kupugicy, tak taky geho budoucý Possesores, neb Držitelowé, tego Wlastnosti před wssem BOha před Očima mjli, tu gedině spasugicý Křestiansko-Katolickau Wjru ne genom gedině wyznáwati, nýbrž taky se wssemi swými podle neyčistěgssýho Navčenj Swato-Ržimské Cyrkwe swůg Žiwot westi, od wseligaké Sekty a modárských nedowolených Knjh, neb tegnj a nedowolené Schůsky, neb Shromážděnj se warowati, žádnou podezdřelau Czeleď v sebe zdržowati, neb skregwati, tím miněg k takoweg Bandě se přiwtěliti, žádné Ponutkowánj, a Zbauřenj proti Knjžeti Země, neb sweg Wrchnosti nawaděti, nýbrž wždycky podle zemského Vstanowenj co ney-pozorněge žiw býti, gakožto w protiwným Spůsobě on skrze takový prohřessliwý skutek, z Ohledu gakož k Zachowánj dobrého wsseobecného stavu, tak taky gestli on Držitel swůg Kront a Role w náležitým stawu by nedržel, nýbrž spústiti nechal, swého dalssýho Vžíwánj se neschnopný wčini.

Za čtwrtý: bude on Kupugicý, a geden každý Držitel tétož Krontu zawázani, gakožto na jeho Kront repartirowanau Contribucy, a ginssý Knjžecý zemské Vloženj, nem Daně dle ney-wyssýho Předepsánj, gakož taky Wrchnostenskau Robotu, Nagmi, též begwalé Powinnosti, a ty na tom Krontu budto zadržené Dluhy, gak koliw oni gmenšwané býti mohau, které wždycky ginda, a před tjm wstanoweným Kupem, a Prodagem, dle starobjlého Obyčege, a Spůsobu přikořeněné byli, bez wsseho Wymíněnj pilně, posslussně, a w patřicý Czas opravowati, a spokogiti; dálege, a

Za páté: má on Kupugicý, a geho Následownjcy tento Kront, a wssechni přináležegicý Případnosti dle wssý a Možnosti, Sýli, wždycky, a to syce, gak už špho 3tio se obmezýlo, pod Zujčenjm, neb Russenjm tétož Contraktu w dobrém stawu na swé wlastnj Autraty držeti, též zachowati, a nic na Polowicy s cyzýma Lidj seti, rozdjliti, neb negaké Wegminky dělati, a bez obwzlasstnjho Wrchnostenského Powolenj zastawiti, neb na něg negaké Penize, neb Obilj wypůgčiti; Posledně, a

Za ssesté: dawá to syce samo od sebe Přirozenost toho Kupu, a Prodage, že on Kupugicý tento swůj nynj koupený wlastnj Kront, a wssechni Případnosti pro sebe, swou Manželku, a Dětj, též Potomky swobodně, ale syce nerozdjlně budto prodat, a kssafftowati, neb dědičně odporučiti smj a může, s tím přísným Wymíněnjm syce, že kdyby on Kupugicý gménowaný Kront se wssemi Případnostmi mjmo swých Potomkůw někomu cyzymu prodati, neb dědičně wčiniti chtěl, pokaždý na to Wrchnostenské Powolenj wyžádati, a takowé na Panský Kancelári předložit, a posledně kolikráte koliw někomu Cyzymu, neb swým Potomkům geg zaprodati, neb kssafftowati, a odporučiti by chtěl, pokaždý z něho tu patřicý krun-

townj knihy Povinnost, neb tak řečené Laudemium z každého Regnskýho 3. Kr., též za Od- a Připsánj od gedné y druhé Strany po 15. kr. do Wrchnostenského Důchodu, a Hospodářskému wrchnjmu Auřednjku od nowýho Kupnjho Lystu od každýho Regnskýho 1. kr. posledně Kancelářsskýmu od wyhotowenj zákupnjho Lystu 17. Kr. zaplatiti, neb složit, má, a powinnen bude; wssechno wěrně, a bez Lsti. Na Potwrzenj toho wsseho ten dole postawený Podpis. Genž se stalo wzamku bystržizkem dne 31. listop. 1772.

Maria Amalia zu Montelabate, gebahren
zu Rottale als Frau von Bistriz.

Na připojeném papíře jsou pak tyto záznamy o učiněných splátkách:

Dle kupního Listu Držitel krontu Waclaw Zichaczek za Sstwtřlanj kront do Panského Duchodu zaplatiti powinen gest . . . . . fl 30 kr —

Nato pro Interim odwedl

Dne 3. listopadu 1773					» 20 »
» 6. Fbr.	1775				» 13 » ^{3/4}
» 11. Gbris	779				» 30 »
» 5. Gbris					» 30 »
» 17. dtto	780				» 15 »
» 12. Jenner	782				» 1— »
» 24. gbris	783				» -30 »
» 16. dbris	dto				» 1-30 »
» 25. ?	784				» --30 »
» 23. ?					» 30 »
» 4. ?					» 30 »
» 11. dito					» 30 »
» 19. gbris	785				» 1-- »
» 17. ?					» 1-- »
» 8. dito	786				» 1-- »
» 15. dito					» 1-- »
» 8. xbus	787				» 1-- »
» 15. dito					» 1-- »
» 20. ?	788				» 1-- »
» 8. ?					» 1-- »

15 fl. 48^{3/4} kr.

Roku 1790 z ? (Prostiantem?) . . . . . 5 » 111 »

w Roku 1791 na podobnie . . . . . 4 » »

Suma odvodu . . 25 fl.

w předstogiczym Rocze tez z Prostiantnium

Peniezy za seno odepsano . . . . . 3 »

Jan Kraus:

Krystiánka.

Jdeme-li z Lipníka asi půl hodiny státní silnicí ke Slavíči, přijdeme k osadě, která leží po jižní straně silnice, a naproti směrem severním k Jezernici je velký železniční viadukt zvaný »Jezerké mosty«.

Osadě této patřící ke katastru obce Jezernice říká se dosud Krystiánka, a tvoří jednu část tak zvané »Přední Kolonie«. Lid obecně říká »Přední Familie«. Nynějších 13 čísel na »Krystiánci« je postaveno na místě, kde stával zájezdný hostinec »U zlatého kapra«, jinak »Krystiánka« zvaný podle prvního majitele, který se jmenoval Krystián. Přesný letopočet není možno udati. Hostinec tento býval četně navštěvován v době, kdy nebylo železnic a obchodníci s dobytčím vozili z Polska stáda volů a zastavovali se na »Krystiánci«. Tehda se volí honili podél císařské silnice, kde byl k účelu tomu ponechán pruh země »Hučnice« zvaný, pro stáda, aby se nepřekáželo povozům jedoucím po silnici. Také pltaři, kteří dopravovali dříví po Bečvě, tady se zastavovali. Část pozemku, která nyní patří p. Karlu Hlavínkovi, byla ohrazena pro voly. Druhý majitel hospody se jmenoval Vágnér, třetí Kajnar. V té době požíval hostinec nevalné pověsti. Majitel, sám obchodník s dobytčím, udržoval prý styky s různými obchodníky, kteří zde meškávali. O velkém sklepu, jehož malá část podnes existuje, se vypravují nepěkné historky z doby minulé. Po něm vystřídali se majitelé hospody Petřík, Matyáš, Vaculík, Skandera. Tento prodal asi r. 1870. zadní část, předešlé pak od silnice 1875 na menší domky. Krystiánka měla původní číslo 88, které podržel domek p. Horáčka. Z celé stavební plochy, dvora o zahrady vzniklo 13 čísel. Tam, kde je nyní ulička, byla za stará velká kolna. Kde bydlí pan Karel Zdražil, tam stával chlév, stodůlka a výmínek. U silnice byla veliká místnost hostinská s ohraženým šentýšem a sloupem uprostřed.

V době, kdy nastaly železnice a volí nebyli hnáni podél silnice, hospoda jen živořila, až byla po částech rozparcelována. Osada takto vzniklá je vzdálena 1½ km od Jezernice, kamž je také přiřazena a přiškolená.

Antonín Fröhlich:

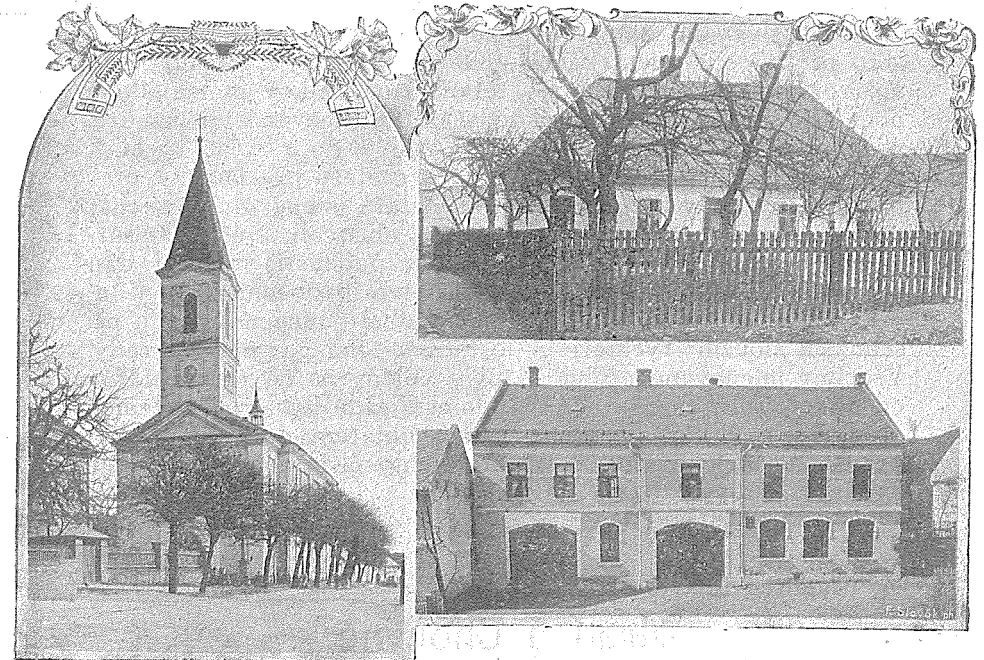
Z minulosti Dolního Újezda u Lipníka n. B.

Půvabná vesnice Dolní Újezd dřímá na úpatí hor Oderkých 4 km na severozápad od města Lipníka, při říšské silnici vedoucí do Olomouce.

Kdy a za jakých poměrů osada Dolní Újezd vznikla, nelze vypátrat. Původu jest však prastarého, o čemž svědčí její

jméno. Újezd (Oujezd) — totiž to, co se ujeđe, (na vytýčení hranic jezdilo se na koních), slul našim předkům okres, jenž zahrnoval všechny druhy půdy k velikému hospodářství potřebné a přináležející, jako role, pastviny, louky, lesy, vody tekuté a stojaté. Újezdy staly se základem samostatné pravomoci, základem pozdějších panství. Rušům podnes znamená »Újezd« okres politické správy.

Nejstarší známky o Dolním Újezdě číni se na sklonku 14. století. Již tehdy byl důležitou osadou. Původně slul Vladyčí Újezd. Jedna část jeho a s ní blízká osada Trnávka náležela k panství helštýnskému a druhá část, obsahující vladyčí dvůr,

Obr. 2. Dolní Újezd u Lipníka.

byla majetkem vladyčího rodu. Ještě r. 1437 psali se Oldřich a Čuta pány na Vladyčím Újezdě. R. 1490 koupil však vladyčí dvůr Vilém z Pernštejna za 38 kop a 16 bílých grošů od Viléma Prusinovického, který jej v zástavě měl a přivtělil i tuto část k panství helštýnskému.

Vladyčí Újezd měl jméno dle svých pánů. Později nazván Dolním Újezdem. Když část Újezdu ve 14. století patřila pánům na Helštýně, nazvána byla proti Vladyčímu Újezdu — Dolní Újezd. Když pak v 15. století zbývající část Újezdu Vladyčího, tehdy již schudlého a bývalého lesku pozbylého, přikoupili a ku svému majetku připojili, neměli příčiny, proč by vezvýznam-

né jméno Újezd Vladyčí, jakýmž již v platnosti nebyl, na starší svůj majetek Dolní Újezd přenášeli. — Jiný důvod pro název Dolní Újezd je, že páni na Helštýně koupí Újezdu Vladyčího stali se držiteli dvou Újezdů a to Horního Újezdu na Záhoří a dle toku řeky Bečvy doleji ležícího Újezdu Dolního. Záměnu tu možno považovati nejpozději na počátku 17. století povstalou, kdy panství helštýnské i s Újezdem obdržel darem kardinál Dietrichstein. Panství helštýnské přeměněno na lipnické a mohlo se státi, že tomuto panství náležející Vladyčí Újezd přijal jméno dle Horního Újezdu — Dolní Újezd, aby po bývalých pánech, těchto statků zbavených, nezůstalo památky. V právních listinách od řečeného století se vyskytuje jen pojmenování této osady Dolním Újezdem. — Mezi obecným lidem nezřídka slýchané nesprávné jméno Malý Újezd povstalo jistě jako protiva ku nedalekému Velkému Újezdu, k němuž však ani rozlohou a počtem obyvatelstva, ani celkovým majetkem občanů a obce malým není a tedy ani tak nazván býti nemůže.

Pokud se správy obce týče, vedli ji do r. 1848 rychtář, purkmistr, úředníci a konšelé. Úřad rychtáře přecházel z otce na syna, byl tedy dědičný. Domy rychtářů jmenovaly se rychty a byly prosty všech robot. Rychtáři obcovali s úřady císařskými a vrchnostenskými. Purkmistr (pudmistr) vybíral daň v obci a odváděl ji úřadům. Úředníci tvořili obecní radu. Konšelé doplňovali radu obecní, konali v obci policejní dozor a při schůzích sloužili rychtáři a ostatním členům obecní rady. Všechny jmenované osobnosti byly voleny na návrh rychtářův od obecní rady doživotně. V Dolním Újezdě bývalo 8 obecních úředníků a 2 konšelé. Posledním rychtářem do r. 1848 byl Frant. Janáček, majitel usedlosti rychty číslo 5, kdež nyní je hostinec »Na rychtě«.

Dr. František Píkrýl:

Hrad u Choryně.

Hradisko páté obce hrazené z mladší doby kamenné našel jsem r. 1889 podle speciální mapy, východně od Choryně. Hradisko je nyní pokryto lesem. Hřbitov mohylový toho pravěkého Hradu je v sousední lese Doubravě k Němeticím. Skupiny mohyl jsou roztroušeny po lese k ústí Juhyně. Tři z nich jsem otevřel a popsal v časop. vlast. musea v Olomouci r. VIII., str. 21., 1891.

Hrad ležel v dolině a měl »Stráž« u Juřinky, hledící na cestu od hradiska nad Rožnovem k pevnosti nad Ešlavkem. Starodávná cesta tato šla od východu na Místek, údolím k hradisku u Kozlovic, k sedlu Pindulí pod Radhoštěm a z Rožnova na Krásno, Bránky k Bystřici

Druhá »Stráž« je na počátku Doubravy. Oba vrchy jsou

bezlesé. Tato hleděla na Hostýn z jedné a z druhé strany na pevnost Starý Jičín, která hlídala údolí Ddry. Z Jičina sestupovala do Hustopeč pod »vysokou stráží« stará kupecká cesta z Ruska podél Karpat přicházející od Těšína, Příbora, přetínala u Hustopeč Bečvu a vystoupila u Němetic na Záhoří, jdoucí přes Kelč k Bystřici. (Volný, místopis Moravy.) V mohylách v Doubravě byly vedle popelnic rozpadlých kamenné, uměle broušené sekery, jaspisový nožík a konce šípů. Vše uložil jsem v museu vlasteneckého spolku v Olomouci.

J. Mráček:

Primátor Martin Zikmundek a obec Lipenská.

(Z archivu města Lipníka.)

Tomu, kdo o dějiny města Lipníka poněkud se zajímá, jistě je známa osoba Martina Zikmundka, měštana a primátora města. Žil ve 2. pol. 16. a v 1. pol. 17. stol. Zažil převrat bělohorský a válečné doby války třicetileté. Jako jiná města a osady, tak i Lipník mnoho trpěl rekvizicemi dobytka a obilí, zadlužil se dávkami peněžními na lid vojenský, když v městě zůstával nebo tudý procházel. Často měsíc městský byl prázdný a nová potřeba peněz nastávala.

Tu Martin Zikmundek, jako hlava města a zámožný měšťan obci, v nesnázích peněžních vypomohl, »chtěje své vlasti dobře posloužit pro ušetření chudých lidí.«

Slova ta čteme v malém sešitku o osmi stránkách velikosti osmerky, který se zachoval v městském archivu Lipníka a ve kterém Zikmundek vlastní rukou poznamenal, čím mu obec lipenská povinna zůstává.

Na přední stránce poznamenal: Půjčka obci Lipenské mých vlastních i manželky mé peněz na lid vojenský Jeho Císařské Milosti.

A počínaje druhým listem vypisuje své pohledávky takto: Poznamenání spravedlivé, co mně Martinovi Zikmundkovi obec lipenská povinni zůstávají, tak jakž v počtu obecním to všecko zapsáno a položeno jest, kterýžto počet konán u přítomnosti urozeného pána Jana Portha z Aleczspergku, obrhejtmana panství helfenkštejnského, hranického a drahotušského, pana Jana staršího Tamfalda, toho času ouředníka panství helfenštejnského, i vši obce města Lipníka léta 1623, 28. dne Augusti. Jakž také prve rejstříky Václavovi Sokolovi oddané ode mne byli téhož léta 1623 dne 1. Aprilis, jak mnoho v kterém příjmu a vydání se nachází, to časem v čas potřeby, když lid vojenský, rejtaři i pěchota, v městě Lipníku leželi, léta 1621 peněz svých na tolařích (a) dukátech — dukát po 2 rýnských

4 groších 2 denárech, tolar po 1 rýnskem 7½ groších — i jiné dobré minci zapůjčil.

V prvním rejstříku, vlastní rukou Václava Sochůrka, písaře mladšího radního, sepsaný, v němž se nachází příjmů 4129 r. 11 g. 3 d. a vydání 4560 r. 24 g., po počtu se mnou od pánů radních učiněném, našlo se v témž rejstříku peněz mých, vydání a zapůjčení, 431 r. 24 g. Na to mi zápis pod pečeti městskou vydán na 350 R, jehož datum 1621. A těch vybývajících 81 r. 24 g. měli mi dodat. A poněvadž outrat obecních se neumenšovalo, i těch 81 r. 14 g. zůstaly jsou mně dlužní.

V druhém rejstříku na větším díle rukou Martina Slováčka jinak Bartka sepsaném, jest příjmů 1674 r. 2 g. 2 d. a vydání v témž rejstříku 1683 r. 2 g. 2 d., a tak nachází se mimo příjem mých peněz vydání 9 r. 2 g. 2 d. Na to jsem přijal od Václava Balšánka za ovoce prodané Marchovsky zahrady hokyním 7 r. 21 g., zůstává mi se dodat 1 r. 10 g. 2 d.

V třetím rejstříku, sepsaný (od) téhož Martina Slováčka a Gabriela Šedy, v němž toliko příjmů se nachází 32 r. 22 g. 3½ d. a vydání všeho 490 r., a tak sejmouc příjmů 32 r. 22 g. 3½ d. zůstává větší vydání 457 r. 7½ g., z toho sejmouc vydání z obecního měšce na to 82 r. 8 g. 4 d. zůstává mého vydání 374 r. 28 g. 6½ d., a to jsou zapůjčené peníze, vše na dobré minci, Kateřiny, manželky mé.

V čtvrtém rejstříku, sepsaný (od) mládence ze školy Joanesa Pracheniusa, jest v něm příjmů 284 r. a vydání v témž rejstříku jest 353 r. 26 g. 4 d. A tak se nachází mých peněz zapůjčených a vydaných 69 r. 26 g. 4 d.

A tak v těch čtyřech rejstřících, které jsou v rejstřících, bez nichž konán a zavřin býti nemohl, ode mne oddaných pánům radním a Václavovi Sokolovi, písaři radnímu města Lipníka, nachází, našlo a učteno se mnou mých vlastních peněz a manželky mé, které jsou obci lipenské na rozličné vydání na lid vojenský a sirotkům zapůjčené na dobré minci v summě 877 r. 29 g. 5½ d. počtu moravského.

Kdybych ty peníze byl v pokoji zanechal a dochoval, když mince dlouhá šla, co bych byl mohl vyzískati za 877. r. počtu mor. dobré mince na dlouhou minci, k soudu podávám obci lipenské? Ale já jako milovník své milé vlasti, chtěje dobře obci lipenské sloužiti, sám sobě, manželce i dítkám k škodě nemálo jsem posloužil.

Více mimo ty čtyři rejstřičky zapůjčeno obci lipenské, jakž se mnou učteno a také v témž počtu obecním zapsáno, 50 r. 25 g. 5 d.

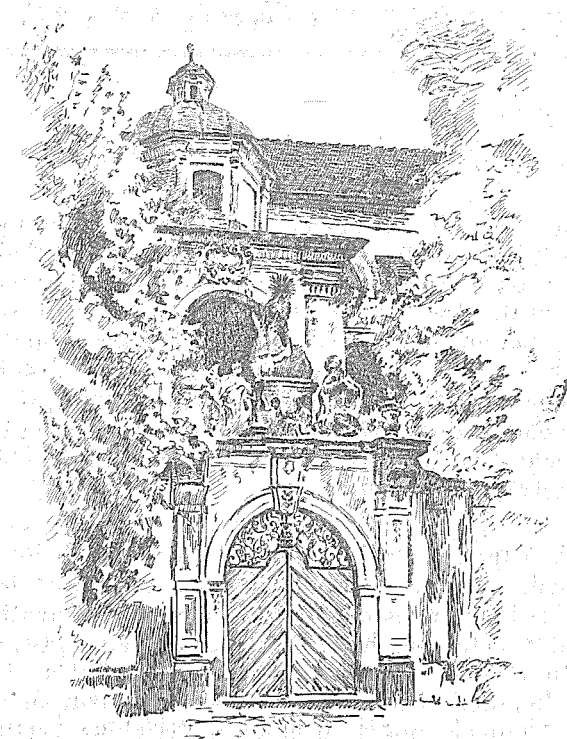
A tak všeho dluhu mně spravedlivého, na penězích dobrých zapůjčeného obec lipenská dlužní zůstávají 928 r. 25 g. 3½ d., vše na dobré a ne na dlouhé minci na počet moravský.

Z toho obec lipenská Aronkovi židu na dlouhé minci za

mně zaplatili 200 r., Václavovi Sokolovi vydati mají páni radní 20 R.

A tak toliko obec lipenská zůstávají dlužní 648 r. 25 g. 3½ d.

Item více dluhu mně povinného a zapůjčeného obci, kterýž nejní do toho počtu pojat, ale k druhému zanechán 53 r. A tak až do toho počtu obecního konaného léta 1623 dne 28. Augusti dluhu mého jest 701 r. 25 g. 3½ d.

Obr. 3. Partie kláštera bývalé piaristické koleje v Lipniku.

Na to zápis maje od obce na 350 r., takový zápis jsem navrátil a jeden zápis mi na 500 r. počtu mor. obnoven pod ourok a druhý zápis na 200 r. bez ouroku, když by mi potřeba bylo, aby mně obec lipenská povinni byli peníze také takových 200 r. vydati.

Více mně peněz purkrechtních, kteréž po rocích se pokládají a některé v ratouzi jsou složené, jako na domě Rackovském, na domě Pickovském, na domě Mydlářovském, na gruntech v souhradské ulici, který jsem prodal Martinovi Plachému, jak mnoho vyšlých jest a jak mnoho jich na roky a po čem vycházejí, to knihy městské ukáží, jakž já také to vše sobě vyhledané

a zapsané v svém rejstříku červeném mám, to k jinému času volnějším se podkládá.

Martin Zikmundek, primátor města Lipníka.

POVĚSTI NAŠEHO KRAJE.

Hynek Špunar:

Pověsti z Pavlovska.

1.

Jednou v neděli šel stařeček Kašpařík z Lipníka domů. Když přišel k lípě ve Škařinci, bylo právě poledne. Pod lípou za stolem seděli tři myslivci a hráli v karty. Pozvali stařečka, aby si s nimi zahrál. Stařeček již chtěl sednout a hrát, podíval se však myslivcům na nohy, měli všichni koňská kopyta. Dostal velký strach a šel domů k Pavlovcům. Za sebou slyšel posupný smích a víchr. Ohlédl se a viděl pod lípou tam, kde seděli tři myslivci, vystupovati černý dým. Celý ustrašený vyprávěl doma o příhodě, jak si čerti chtěli s ním v karty zahrát. Od té doby nehrál v karty ani v hospodě.

2.

Strýček Vaněk z Pavlovců chodil za mladých let za nevěstou do Hlinska. Jednou na podzim zdržel se tam až do půlnoci. Když vyšel za hlinský les počaly před ním poskakovati světélka a zaslechl hlas: »Hej, hej, hej!« Dal se za světélky přes pole Škařince, ale tu světélka začala se kolem něj točiti a stále kdosi volal: »Hej, hej, hej!« Strýček Vaněk vzpamatoval se, vzpomněl si na rejdy bludiček, počal se modlit. Přišel na cestu, ale byl tak zmámený, že nevěděl kterým směrem má se dát na cestu k Pavlovcům. Umínil si držeti se cesty, ať již třeba do Lhoty přijde. Přišel brzy k pavlovskému Novému dvoru a poznal jeho bílé zdi, jakoby z těžkého sna procitl, zaradoval se, že jest doma.

Pozn. První pověst dle vypravování manželky Kašpaříkovy, Anny. Zemřela ve stáří 85 let r. 1923. Knih ani časopisů nečetla.

I. J. J.:

O hastrmanovi.

1.

Jeden sedlák vracel se domů z »fořponu« (přípřeže) po válce v r. 1866. Cestou předjížděl slušně oděného pána, který žádal sedláka, aby ho svezl. »Když dobře zaplatíte, ano«, svolil

s úsměvem sedlák, pán si přisedl k němu a dali se do hovoru. Sedlák vyprávěl o svých příhodách na přípřeži, kde všude byl a co zkusil. Potom tázal se zase pána, kam že on má namířen. »Jdu bratrovi pomáhat utopit arcibiskupského pacholka«, svěříje se sdílně cizí pán, sedlák ale opatrně odsedl, začínal chápat, koho to asi veze. Pán vyprávěl dále, že ten pacholek má posvěcený prsten, který ho chrání od úrazu a v zápase ho činí nepřemožitelným. Mladší bratr pánův umínil si prý, že ho utopí a když sám nic nepořídil, pozval si staršího na radu a pomoc.

Sedláka přešla všechna sdílnost i zvědavost, přece však tomu zcela nevěřil, domnívaje se, že pán jen žertuje. V Olomouci pán zaplatil sedlákovi dobře za »formanku« a šel svou cestou.

Vozka nakrmil koně a jel dále, až přijel k řece Moravě. Tu vidí, jak nějaký pacholek (byl to ten arcibiskupský), jede koně plavit. Vjel do řeky, třikrát se v ní velkým obloukem zatočil a vyjel zase ven. Sedlák chtěl už jet dále, utvrzen ve své domněnce, že vyprávění pánovo byl jen žert. Pacholek ale vjel znovu do řeky — a hned začal se i s koňmi potápět pod vodu. Náš sedlák křičel o pomoc na vojáky nedaleko cvičící, ale ti vytáhli jen koně živé, pacholka už zachránit nemohli. Když vylovili jeho mrtvolu, měl prst, na kterém nosil posvěcený prsten, utržený.

II.

Když chlapci pásávali koně »Na drahách«, nechávali je pást se »prosté«, t. j. nepřipoutané, sami pak sedávali u ohně společně. Nejraději pásli za letních, měsíčních nocí. Když chtěli jet domů, shledávali koně po pastvisku. Jedenkrát nemohl jeden pacholek dlouho své koně najít, až konečně je našel u potoka mezi křovím. Rychle vyskočil na jednoho a chtěl jet za ostatními, koně však místo k dědině pádili k »Západlí«, kde byl močál s hlubokou tůň. Když pacholek viděl, že koně běží přímo do vody, rychle seskočil — v nejvyšší čas, — v příštím okamžiku byl by i s nimi ve vodě. Utíkal nazpět, co mohl, za sebou zaslechl ještě hlasitý výsměch lidským hlasem: »Chachachá! Zavolal pak ostatní chlapce, s jejich pomocí našel své koně v lese a byl rád, že tak šťastně vyvázl z léčky hastrmanovy.

Hastrman ze »Západlí« lákal též děti i dospělá děvčata pentlíčkami navěšenými na křoví u vody a zval je velmi srdečně: »Pojďte koupit, pojďte si vybrat!« Všichni ale zdaleka vyhýbali a žádný nic nekupoval.

(Dle vyprávění Jana Beneše z Bohuslávky.)

Antonín Sehnal:

Pantáta mlynář z Čech.

V Čechách u Domaželic béval pantáta mynář a ten uměl víc než chleba jest. Povím vám o něm ledajaký kósky.

1.

V Symři u Hradilů měli moc německých myšé. Dyž už si nevěděli rady, povídá Hradil ženě: »Víš, stará, ten náš švagr mynář umějó tóli tech všelijakých kumštů, zkažme pro něho, možná, že nám od tech potkánů pomožó.« Zkázali pro něho a milé mynář přišel, obhlídl si na pastvisku dřoravó vrbu, kázal tam nanýst slámy a chabaščí a přinda k Hradilom vytáhne písťalku a pískal. Kdejaká myš vyběhala ze všech kótů a stavjaly se do řady jak regiment vojska. Dyž už jich bylo moc, povídá Hradil: »Ale švagře, co čekáte, dyž už je tech myšé toli.« — »Ešče nésó všeccky« a v tem »plásk«, — staré šedivé potkán jak kocór sletěl s patra a postavil se do předku. »Tož už só všeccky«, a kráčal před nima a pískal a přinda k vrbě, kázal myšám mašírovat do dřory a potom zapálil roždí a myši všeccky shořely a u Hradilů měli od myšé pokoj.

2.

Pantáta mynář byl bohobojné člověk a chodíval každé deň do Domaželic na mšu svatú, v nedělu dycky na ranní. U cesty měl rolé a tu jednóc osel hrachem a farářovi holubi tam lítali a hrách sbírali. Pantáta skázal na faru, že aby si pan farář holuby zavřel aspoň dokád ten hrach nesende. Ale jakoby se nechumelilo, pan farář nechával holuby pást se dál. Toš on jednóc ida z ranní a víza celó rolé posetó holubama se dopálil a přinda dom poručil pacholkovi zapříhnout do žebří. Pacholkovi to bylo divný, proč pantáta chcó jeť v žebřó, ale neříkal nic. Sedlí na žebřínák a jelí na milý pole. Tam se vytočili a holuby jak by jim byl něhdo poručil, posedali na vůz hde keré se mohl udržet a dyž všeci seděli na vozi jelí dom. Pacholek vypríhl koně a pantáta se mu honem kázal spravit, aby nezmeškal na hrubó. On bral holuby jedneho po druhým s voza a házal jich do kurníka. Pacholkovi potom povídá, aby se nezapoměl stavít na fáře, aby si pan farář přišel holuby vyplatit. Pacholek to vyřídil a farář slyša to, vynde na dvůr, píská, ale holubů nikde. Tož volky nevolky musel holuby vyplatit.

3.

O pantátovi mynářovi říkali lidé, že je teplé a že má peníze. Tehdá lópežní Valaši rádi našťěvovali takovy pány a našťívili aj ho. On milý Valachy přivítal, vyvedl jich na šalandu, kázal vyvalit klát, zatal do něho palečnicu a povídá: »Páni, večera není ešče hotová, musíme si ju napřed zaslóžit. Ty, ženo, vař černý maso a bílý šišky, já myslém, páni, že vám to bude chutnat«. — »Tři sta hromů, to sa neptaj«, a už si

chlapi dělali luskomíny. — Pantáta zdělal flintu ze zdi, nabil a střelil do té palečnice. Udělal v ní dřoru a potom střílali oni, ale kulky se jim enem rozpleskovaly a to milém chlapom nebylo po chuti. Večera byla uvařená, zasedli za stůl a jedlí, až se jim od huby prášilo. Dyž byli pō večeri, donesl mynář tři okřiny s penězama, na jednem zlatáky, na druhým stříbrnáky a na třetím kupráky a kázal si jim brať, ale oni nemohli sebó hnout. Dyž to dlóho trvalo, povídá mynář, proč že si neberó, dyť nato přišli; ale oni víza, že je zle, že só v jeho moci, dali se do prosa, že se dajó na pokání a že už k němu víckrát nepřindó. Jak vyšli ven, nemohli trefit a chodili pořád kole mléna. Už šli lidi z Prus do Domaželic na ranní, tu přišli Valaši po druhý prosit a mynář jich propustil.

Šak oni se na něho štelovali; »počkaj, tři sta v tobě, šak my sa na tobě pomstíme a lepší přichystáme.« Ale dyž přišli kus, zjevila se jim Panna Maria Častochovská na vozi a měla plno zbraně, tak že oni strachy utekli a víckrát do kraja nepřišli.

4.

Jednóc na Veliké Pátek da z kostela víze dvě čarodenice prať se na potoku a jedna byla jeho kmotřička. On povídá: »Kmotřičko, to se na vás nepatřé« a v tem cítí, že ho zapchlo v noze. Přinda dom povídá ženě: »Di, vem putýnku a dones vody z lamfeštu, ale ber ju po vodě.« Jak mu ju donesla, dal do ní nohu a nechal ju tam, až voda steplala. A povídá, běž, dones druhó. — Dal tam nohu a držel až voda začala pskať. Kázal ju vylít a nabrat čerstvé. Zas tam dal nohu a držel ju tam, až voda začala vřít klokočem. Tu vyletěl z nohy špunt a on si vzal masti, namazal, nohu zavázal a bylo pō bolesti. Potem sj lehl do okna, začal pískat a čarodenice musely v luži tancovat, až obě umořeny padly.

5.

Pantáta mynář taky rád si zašel do hospody na pivo. Dyž tak tam jednóc seděl v chládku, tu vede řezník po cestě telata. On hned naň volal, aby šil na zavdanó. Milé řezník neměl chuti, že pré mu to dobře utěká. Pantáta se dopálil, »natož nech utěká, šak vy přindete.« — Za chvílku tu se škrábe za pantátó řezník, ale už bez telat. Začal si stěžovat, že jak vyšel za dědinu, telata se mu rozutekly a pes naposledy a včil nemám ničeho. Pantáta se enem usmíval, poručil mu holbu a aby pré neměl strachu, že se mu telata nestratíjó. — Dyž si popili a popovídali, vyšli za dědinu a za humnama a na cestě stály telata a pes ležel u nich.

DROBNÉ ZPRÁVY.

K 70letým narozeninám zapadlého vlastence Dra Františka Příkryla. Dr. Fr. Příkryl narodil se 6. září 1857 ve Vlčnově u Uh. Brodu. Do obecné školy chodil u piaristů v Kyjově, pak na hlavní školu v Uh. Hradišti. Po nižším gymnasiu tamtéž vystudoval učitelský ústav v Olomouci. Školy vesměs německé. Po maturitě 1878 stal se učitelem na trojtřídní škole v Osvětimanech na Kyjovsku. Již tehdy zabýval se národopisem a archeologií. O podzimku 1879 vyučoval na jednotřídní škole v Uhřicích u Slavkova. V zimě studoval pilně a složil českou doplňovací zkoušku na učitelském ústavě v Příboře a r. 1880 českou zkoušku učitelské způsobilosti v Olomouci, dále r. 1881 doplňovací maturitu na gymnasiu v Uh. Hradišti. Potom studoval bohosloví v Olomouci do r. 1885. V prázdninách bydlel u matčina bratra, arcib. revírníka Arnošta Matzenaura, v Oboře u Kroměříže a prozkoumal pro vlastenecké museum v Olomouci mohylový hřbitov u Drahlova a tvrz naproti Vázan. R. 1885—87 jako kooperátor ve Vel. Karlovicích u Rožnova sestavil pěknou pamětní knihu. Od r. 1887 do 1901 jako kooperátor v Soběchlebicích sebral národopisné poklady na Záhoří a založil **Záhorskou Kroniku**. Při tom 1891 složil zkoušku pro školy občanské a 1892 pro školy střední. Od r. 1899 skládal rigorosa bohoslovecká na fakultě v Olomouci. R. 1901 stal se lokálem v Týně u Lipníka, přiučiv se po promoci 1904 fotografii, navštěvoval památky sv. Cyrila a Metoděje. Výsledky vydal v ilustr. knihách v Kroměříži r. 1965 a 1907. Cestoval do r. 1910 po Horní a Dolní Lužici, pruském Slezsku, v Haliči, Srbsku, Bulharsku a Macedonii, zvláště v okolí Soluně a v Cařihradu. Sebrané památky vydal v knize: Památky sv. Konstantina a Cyrila v Evropě, kterou vydal 1920/21 německy u Melicharistů ve Vídni svým nákladem. Originál český spí — není peněz na jeho vydání. Od 1. července 1912 vede farnost v Drahotuších. Poslední tři léta měl s velkým úspěchem přednášky o předvěku Slovanů před společností Lva XIII. ve Vídni. (Leogesellschaft.) Na něm vyplnila se slova: Žádný není vzácný ve své vlasti. — Blahopřejeme!

Redakce.

Ku zřízení krajského musea města Lipníka. Četné dotazy, co je se zřízením tohoto musea, svědčí o tom, že je oň skutečný zájem právě u těch, kteří jsou ochotni k jeho vyplnění přispět. Zatím mohu jen oznámiti z doslechu, že městská rada je ochotna dáti k dispozici museu a veřejné čitárně budovu staré městské zbrojírny (cahúsky) ve středu města, na náměstí. Ačkoliv jsem vyzval veřejnost, aby již nyní pamatovala starozitnostmi, jež se povalují leckde po koutech a půdách, ničí se, došlo mne těchto předmětů přec ještě jenom malounko.

Prof. Bedř. Dušek.

2. Nejdůležitější o hospodárnosti v životě. Cena sešitu 60 h, 10 výtisků 5 Kč. Praha-Břevnov 30.

Argus, informativní sborník novinových a časopiseckých článků (Praha-Smíchov, Smetanova 2) zaznamenává v stručném výjahu pozoruhodné články z národohospodářství, technické vědy, zemědělství, lékařství, věd přírodních, umění, divadla, výstav, jakož i seznam nově vyšlých časopisů.

Zpravodaj krajské výstavy »Pobečví« v Hranicích. Vydáno 7 čísel. Majitel a vydavatel: Ústřední výstavní výbor Krajské výstavy »Pobečví« v Hranicích. Odpovědný redaktor: inspektor a spisovatel Čeněk Kramoliš.

PRÁCE NAŠICH DĚTÍ.

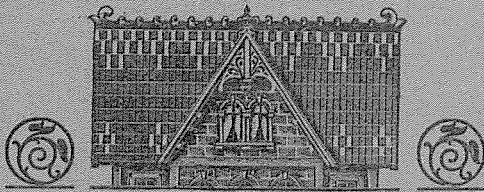
Má babička.

Má babička bydlí ve výměnku v Tlumačově. Nejezdí už k nám, neboť je stará, ale my ji občas navštěvujeme. Babička má kuchyň a světničku. V kuchyni má postel, stůl a židle, lavici a skříň na potraviny. Na stěně má babička poličku, ve které jsou malované talíře a hrnečky. Ve světnici jsou dvě postele, truhla, v níž jsou uloženy starodávné šátky a prádlo. Mezi okny stojí stůl a čtyři židle. U dveří nachází se lavice a skříň na šaty. Na stěně visí obrazy svatých, rodinné podobanky a starodávné hodiny. V oknech jsou umístěny květiny v květináčích. Světnička je jednoduše zařízena, ale při tom čistá a útulná. Babička chová si slepice. Pak má malou zahrádku, v níž pěstuje zeleninu, kterou potřebuje v domácnosti. Babička má vždy velkou radost, když ji navštívíme; vždy nás co nejlépe pohostí a udělí mi a mým sourozencům peněžité dárky. Všichni si babičky vážíme a máme ji rádi. — Doležalová Anna, žákyně II. tř. A dívčí měšť. školy v Hranicích.

Nikdo bez práce nejí koláče.

Jednou v létě jsme vážali žito. Slunce nemilosrdně pražilo a mi se do práce nechtělo. Líně dávala jsem žito srpem na povísla. Naši se pospíchali, poněvadž s prací chtěli být brzy hotovi. Na sousedově poli pracovali rodiče mé kamarádky. Kamarádka pořád mne volala, abych přišla k ní. Maminka mě nechtěla pustit, ale po dlouhém prosení mi přec dovolila s podmínkou, že brzy přijdu. S radostí jsem utíkala k přítelce, která mne již čekala. Vybídla mě, abych se šla do tůně k lesu koupat. Souhlasila jsem a tak jsme šly. Přisedše k tůni koupaly jsme se. Líbilo se nám v chladné vodě a neměly jsme chuti k návratu. Slunéčko zatím se sklánělo za lesy. Konečně jsme se ustrojily a šly. Naši měli již celou řadu mandelů a maminka mi zdaleka hrozila. Domlouvala mně, proč jsem neposlechla a za trest jsem nedostala svačiny. Prosila jsem, aby trest zmírnila, ale nepovolila. Naši mě zlobili a já se závistí jsem se dívala, jak s chutí pojídají krajice chleba tlustě mazané máslem a sýrem. Tak mě neposlušnost ztrestala a od té doby jsem si umínila, že vždycky poslechnu. — Čihalová Miroslava, žákyně II. A dívčí měšťanské školy v Hranicích.

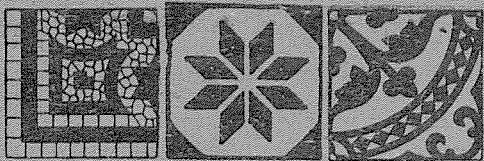

**Sklovitě glasurované
tašky na střechu,**

kanalisační roury, různobarevné
dlaždice vkusných vzorů, žlaby, hrd.
plošiny, římsovky

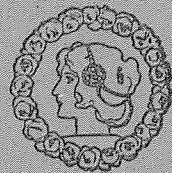
vyrábí a za nejlevnější ceny dodává

FR. WAWERKA, LIPNÍK
N. BEČVOU - MORAVA.

**Knihář
J. Souček**
v Lipníku

(v domě Okresní záložny).

Provádí veškeré práce
knihařské vkusně, pevně
'a co nejlevněji!

Nový div vytápěcí techniky! !

Čs. vynález bratří Poppů

„LUNA“

Ústřední prodejna a sklad Frýdek (Slezsko).

Železošamotová příkladací a stáložárna úsporná kamna
„LUNA“ pro veškeré palivo spojují nejlepší vlastností
kamen kachlových s nejlepšími vlastnostmi kamen
železných, což není možno u kamen jiných systémů.

Zužikují veškeré teplo kouřových plynů, unikajících přímo
do komína.

Ceny: od Kč 366, do Kč 976.

Žádejte podrobný ceník. K tomuto číslu je ceník přiložen!

Odvolávejte se na Záhorskou Kroniku.